

**Thematisch ambtsbericht staatsburgerschap-
en vreemdelingenwetgeving in Moldavië,
Oekraïne en Wit-Rusland**

Mei 2011

Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid
Afdeling Asiel, Hervestiging en Terugkeer

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Staatsburgerschaps- en vreemdelingenwetgeving in de voormalige Sovjet-Unie	5
2.1	Staatsburgerschap in de voormalige Sovjet-Unie	5
2.2	Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie	5
3	Republiek Moldavië	7
3.1	Landeninformatie	7
3.1.1	Land en volk	7
3.1.2	Staatsinrichting	8
3.1.3	Bevolkingsregistratie	9
3.2	Staatsburgerschapswetgeving	9
3.2.1	Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving	9
3.2.2	Verkrijging van het staatsburgerschap	10
3.2.3	Verlies van het staatsburgerschap	13
3.2.4	Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap	15
3.2.5	Overgangsrecht	17
3.2.6	Vaststelling van het staatsburgerschap van Moldavische vreemdelingen	19
3.3	Vreemdelingenwetgeving	19
3.3.1	Vreemdelingen	19
3.3.2	Vluchtelingen	20
3.3.3	Ontheemden	21
4	Oekraïne	23
4.1	Landeninformatie	23
4.1.1	Land en volk	23
4.1.2	Staatsinrichting	24
4.1.3	Bevolkingsregistratie	25
4.2	Staatsburgerschapswetgeving	25
4.2.1	Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving	25
4.2.2	Verkrijging van het staatsburgerschap	26
4.2.3	Verlies van het staatsburgerschap	30
4.2.4	Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap	31
4.2.5	Overgangsrecht	34
4.2.6	Vaststelling van het staatsburgerschap van Oekraïense vreemdelingen	36
4.3	Vreemdelingenwetgeving	36
4.3.1	Vreemdelingen	36
4.3.2	Vluchtelingen	37

5	Republiek Wit-Rusland	40
5.1	Landeninformatie	40
5.1.1	Land en volk	40
5.1.2	Staatsinrichting	40
5.1.3	Bevolkingsregistratie	41
5.2	Staatsburgerschapswetgeving	42
5.2.1	Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving	42
5.2.2	Verkrijging van het staatsburgerschap	42
5.2.3	Verlies van het staatsburgerschap	45
5.2.4	Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap	46
5.2.5	Overgangsrecht	49
5.2.6	Vaststelling van het staatsburgerschap van Wit-Russische vreemdelingen	50
5.3	Vreemdelingenwetgeving	51
5.3.1	Vreemdelingen	51
5.3.2	Vluchtelingen	52
	Geraadpleegde bronnen	54
	Bijlage 1. Kaart van Moldavië	56
	Bijlage 2. Kaart van Oekraïne	57
	Bijlage 3. Kaart van Wit-Rusland	58

1 Inleiding

In dit thematisch ambtsbericht worden de staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving in Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland beschreven, voor zover deze van belang zijn voor besluitvorming omtrent de terugkeer van vreemdelingen naar hun land van herkomst en als achtergrondinformatie bij asielaanvragen. Dit ambtsbericht is een actualisering van en aanvulling op het Algemeen Ambtsbericht Staatsburgerschap- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie, laatstelijk verschenen in augustus 2002, met name de hoofdstukken aangaande Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van onder andere de Nederlandse vertegenwoordigingen in Warschau en Kiev aan dit thematisch ambtsbericht ten grondslag. In het thematisch ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

Hoofdstuk twee geeft een kort historisch overzicht van de staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving in de voormalige Sovjet-Unie. In de hoofdstukken drie tot en met vijf worden achtereenvolgens de staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgevingen van Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland behandeld. Elk van deze hoofdstukken valt uiteen in drie delen.

De eerste paragraaf verschaft algemene informatie over land en volk, staatsinrichting en de bevolkingsregistratie.

De tweede paragraaf besteedt aandacht aan de staatsburgerschapswetgeving. Na een korte chronologie van de staatsburgerschapswetgeving komen achtereenvolgens verkrijging en verlies van het staatsburgerschap, de procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap, overgangsrecht en de vaststelling van het staatsburgerschap van uit het betreffende land afkomstige vreemdelingen aan de orde.

Tot slot volgt in de derde paragraaf een behandeling van de vreemdelingenwetgeving. Daarin komen achtereenvolgens de vreemdelingenwet en de positie van vluchtelingen en ontheemden aan bod.

2 Staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving in de voormalige Sovjet-Unie

2.1 Staatsburgerschap in de voormalige Sovjet-Unie

De eerste Wet op het staatsburgerschap van de Sovjet-Unie dateert uit 1924. Hierna volgden nog de wetten van 1930, 1931, 1938, 1978 en laatstelijk 1990.¹

De burgers van de Sovjet-Unie beschikten over een binnenlands paspoort van de Sovjet-Unie met daarin een woonregistratie in de vorm van een stempel of een inlegvel, de zogenaamde *propiska*. In het binnenlandse paspoort stond eveneens de etniciteit (*natsionalnost*) vermeld.² De verkrijging van het staatsburgerschap bij geboorte vond plaats op basis van afstamming (*ius sanguinis*), hetgeen betekende dat een kind het staatsburgerschap van de Sovjet-Unie verkreeg via de ouders, ongeacht de plaats van geboorte.

In de Sovjet-Unie was men zowel Sovjetburger als burger van een afzonderlijke deelrepubliek. Het burgerschap van de deelrepubliek werd bepaald door de vaste woonplaats (*propiska*) en wijzigde automatisch bij vestiging in een andere deelrepubliek.

Meervoudig staatsburgerschap was in de Sovjet-Unie niet toegestaan. Verlies van het staatsburgerschap was mogelijk in geval van langdurig verblijf in het buitenland en kon alleen per decreet van de Opperste Sovjet. Personen die in de Sovjet-Unie geboren waren en er woonden, kon het staatsburgerschap ontnomen worden. Dit kwam evenwel bijna niet voor en betrof voornamelijk personen die door de Opperste Sovjet als dissident werden aangemerkt.³

2.2 Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie

In december 1991 kwam er een definitief einde aan het staatkundige bestaan van de Sovjet-Unie. Op dat moment verkregen ook de Sovjetrepublieken die zich tot dan toe nog niet onafhankelijk hadden verklaard, hun onafhankelijkheid. Met

¹ Zie ook Algemeen Ambtsbericht Staatsburgerschap- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie, augustus 2002.

² De vermelding van etniciteit staat wel bekend als de 'vijfde regel'. '*Natsionalnost*' heeft niet dezelfde betekenis als het Nederlandse 'nationaliteit'. Omwille van de duidelijkheid zullen in dit ambtsbericht alleen de termen 'staatsburgerschap' en 'eticiteit' worden gebruikt en zal de term 'nationaliteit' worden vermeden.

³ Een bekend voorbeeld hiervan is Nobelprijswinnaar Alexandr Solzjetitsyn, die in 1974 werd verbannen. Hij herkreeg het staatsburgerschap van de Sovjet-Unie in 1990.

uitzondering van Estland, Letland en Litouwen verenigden alle voormalige Sovjetrepublieken zich vervolgens in het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten (GOS).⁴

Alle voormalige Sovjetrepublieken hebben sinds 1991 eigen staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving ingevoerd.⁵ De nieuwe wetten van de voormalige Sovjetrepublieken zijn noch gelijkluidend noch tegelijkertijd in werking getreden. In sommige staten is de oude sovjetwetgeving nog langere tijd van kracht gebleven in afwezigheid van nieuwe wetgeving.

Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie kwam een stroom van miljoenen migranten op gang, voor een belangrijk deel bestaande uit Sovjetburgers die zich na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in een staat bevonden waarmee zij zich niet primair verwant voelden.⁶ Daarnaast vormden gewapende conflicten (waaronder in en rond Nagorny Karabach, Abchazië en Zuid-Ossetië) en welvaartsverschillen redenen om te migreren.⁷

Teneinde staatloosheid onder deze groepen migranten tegen te gaan en deels ook op aandringen van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de Raad van Europa en UNHCR, werd in veel voormalige Sovjetrepublieken een vereenvoudigde wijze gecreëerd om het staatsburgerschap aan te vragen. Deze procedure gold doorgaans uitsluitend voor staatloze voormalige Sovjetburgers en met name voor personen die niet in de betreffende staat woonden, maar wel de etniciteit (*natsionalnost*) van de staat in kwestie bezaten, of er ooit waren geboren.

⁴ Het betrof Armenië, Azerbeidzjan, Kazachstan, Kirgizië, Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, Russische Federatie, Tadzjikistan, Turkmenistan en Wit-Rusland. Georgië trad in 1993 toe en is in 2008 weer uitgetreden naar aanleiding van het conflict met Rusland over Zuid-Ossetië. Oekraïne besloot in 1993 het GOS-Handvest niet te ratificeren en heeft sindsdien de status van waarnemer. Turkmenistan trad in 2005 uit als lidstaat en is sindsdien geassocieerd lid.

⁵ Dit geldt niet voor Estland, Letland en Litouwen, waar de Sovjet-periode wordt beschouwd als bezetting. Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie werd in deze landen de staatsburgerschapswetgeving van vóór 1940, die formeel altijd van kracht was gebleven, ook in de praktijk weer toegepast.

⁶ Het betrof met name honderdduizenden etnische Russen die vanuit de overige Sovjetrepublieken naar de Russische Federatie zijn gemigreerd.

⁷ Global Commission on International Migration, *Migration in the countries of the former Soviet Union*, september 2005.

3 Republiek Moldavië

3.1 Landeninformatie

3.1.1 Land en volk

De Republiek Moldavië (*Republica Moldova*) verklaarde zich op 23 juni 1990 soeverein en werd op 27 augustus 1991 formeel onafhankelijk van de Sovjet-Unie. Het land heeft ongeveer 4,3 miljoen inwoners en beslaat een oppervlakte van 33.850 km² (iets groter dan België). De regio Transnistrië, die het gebied tussen de rivier de Dnjestr en de grens met Oekraïne beslaat, heeft zich in september 1990 onafhankelijk verklaard van de Socialistische Sovjetrepubliek Moldavië.⁸ Deze Transnistrische Moldavische Republiek (*Republica Moldovenească Nistreană*) is weliswaar *de facto* onafhankelijk, maar wordt door geen enkel land ter wereld erkend en geldt derhalve *de iure* als een territoriale eenheid van de Republiek Moldavië. Er zijn nog altijd Russische legereenheden in Transnistrië gestationeerd.⁹

De bevolking is voor ongeveer 78% van Moldavische/Roemeense etnische afkomst. Voorts bestaat de bevolking onder meer uit etnische Oekraïners (8,4%), Russen (5,8%), Gagaoezen (4,4%) en Bulgaren (1,9%). De meeste etnische Oekraïners en Russen wonen in de autonome regio Transnistrië. Het grootste deel van de Gagaoezen woont in de autonome regio Gagaoezië (*Găgăuzia*) in het zuiden van het land.¹⁰

Het Moldavisch (of Roemeens) is de officiële taal van Moldavië en wordt door de meeste Moldaviërs gesproken.¹¹ In Transnistrië wordt veelal het cyrillische schrift aangehouden voor het Moldavisch, in tegenstelling tot de rest van Moldavië, waar het Latijnse schrift wordt gebruikt. Met name in Transnistrië wordt eveneens Russisch en Oekraïens gesproken. In het zuiden van Moldavië wordt ook het Gagaoezisch, een aan het Turks verwante taal, gesproken.¹² De grondwet erkent het recht om andere talen, met name het Russisch, te gebruiken.¹³

⁸ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011.

⁹ Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Transnistria [Moldova]*, 1 juni 2010; US Department of State, *Background Note: Moldova*, 7 oktober 2010.

¹⁰ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011.

¹¹ De Roemeense taal wordt in Moldavië officieel aangeduid als Moldavisch. Het Roemeens zoals gesproken in Moldavië verschilt echter weinig van het Roemeens zoals gesproken in Roemenië.

¹² Lewis, M. Paul et al., *Ethnologue: Languages of the World*, 16e ed., Dallas (VS): SIL International, 2009, via www.ethnologue.com, geraadpleegd op 5 april 2011; Department of State, *Background Note: Moldova*, 7 oktober 2010.

¹³ Artikel 13 van de grondwet van de Republiek Moldavië.

Het overgrote deel van de Moldavische bevolking (98%) is verbonden aan de Oosters-Orthodoxe Kerk (Roemeens-Orthodox of Russisch-Orthodox). Ongeveer 1,5% van de bevolking is joods. Voorts komt er een aantal kleinere christelijke gemeenschappen, waaronder rooms-katholieken en baptisten, voor.¹⁴

3.1.2 Staatsinrichting

De grondwet van de Republiek Moldavië is op 27 augustus 1994 in werking getreden en sindsdien enkele malen gewijzigd. Voor die tijd was de grondwet van de Moldavische Socialistische Sovjetrepubliek van 1978 van kracht.¹⁵

Het land is onderverdeeld in 32 administratieve districten (*raioane*) en 3 gemeenten (*municipii*). Daarnaast bestaan er twee autonome regio's: Gagaoezië en Transnistrië. De zelfstandige territoriale eenheid Gagaoezië, waarvan het grondgebied overigens niet aaneengesloten is, ligt in het zuiden van Moldavië en geniet op basis van de grondwet een grote mate van bestuurlijke en administratieve autonomie.¹⁶ De status van de territoriale eenheid Transnistrië is omstreden en onderwerp van doorlopende onderhandelingen tussen de Moldavische regering en de feitelijke Transnistrische autoriteiten onder auspiciën van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).¹⁷

De Moldavische grondwet kent een scheiding der machten. De uitvoerende macht berust bij de president, die door het parlement bij drievijfde meerderheid voor een termijn van vier jaar wordt gekozen. De president benoemt de premier en de overige leden van de regering. Deze regering moet echter op steun kunnen rekenen van een meerderheid in het parlement, dat de wetgevende macht bezit. Het Moldavische parlement (*Parlamentul Republicii Moldova*) bestaat uit één kamer van 101 leden, die rechtstreeks bij algemeen kiesrecht voor een termijn van vier jaar worden verkozen. De rechterlijke macht is onafhankelijk en berust bij het Hooggerechtshof en ondergeschikte rechtbanken. Daarnaast is er een Constitutioneel Hof dat wetten, regeringsbesluiten en internationale verdragen kan toetsen aan de grondwet.¹⁸

In de praktijk wordt de scheiding der machten in Moldavië evenwel niet altijd gerespecteerd. Met name tijdens de regering van de Partij van Communisten in de Republiek Moldavië (PCRM) onder leiding van president Vladimir Voronin van

¹⁴ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011.

¹⁵ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011.

¹⁶ Deze autonomie is nader uitgewerkt in de Wet op de bijzondere status van Gagaoezië van 1994.

¹⁷ Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Transnistria [Moldova]*, 1 juni 2010.

¹⁸ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011.

2001 tot 2009 vond politieke beïnvloeding van de rechterlijke macht plaats. Rechteren werden soms voor bepaalde tijd aangesteld en de procedure voor herbenoeming was volgens het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken ondoorzichtig en subjectief.¹⁹ Hoewel sinds de machtsovername door de Alliantie voor Europese Integratie (AEI) in september 2009 op dit terrein enige verbetering is opgetreden, blijven politieke beïnvloeding en corruptie het correct functioneren van de rechtsstaat ondermijnen.²⁰ De AEI bleef ook na de verkiezingen van november 2010 aan de macht.

3.1.3 Bevolkingsregistratie

De bevolkingsregistratie in Moldavië is verdeeld over twee autoriteiten. Het bevolkingsregister wordt in elke gemeente bijgehouden door het plaatselijke kantoor van de burgerlijke stand (*Oficiul Stării Civile*) onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie (*Ministerul Justiției*). Daar dient men aangifte te doen van geboorte, huwelijk en overlijden en worden de overeenkomstige aktes uitgegeven. Ook wordt in dit kantoor de woonplaats van burgers bijgehouden en dient men er aangifte te doen van verhuizing. De uitgifte van identiteits- en reisdocumenten gebeurt echter door het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie (*Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor*). Voor kwesties betreffende staatsburgerschap dient men zich ook tot dit ministerie te wenden.

Er bestaat in Moldavië een centraal bevolkingsregister (ACCES), waarin alle Moldavische staatsburgers geregistreerd (moeten) staan. Zowel de kantoren van de burgerlijke stand, als het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie, als Moldavische ambassades in het buitenland hebben toegang tot dit systeem. Hierin staan naast diverse persoonsgegevens ook biometrische data zoals pasfoto's, vingerafdrukken en de bloedgroep.

3.2 Staatsburgerschapswetgeving

3.2.1 Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving

¹⁹ US Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices – Moldova*, 11 maart 2010.

²⁰ US Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices – Moldova*, 11 maart 2010; Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Republic of Moldova*, 1 juni 2010.

De eerste Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië kwam op 5 juni 1991 tot stand en trad op 9 juli 1991, dus nog vóór de onafhankelijkheidsverklaring van 27 augustus, in werking. De grondwet van de onafhankelijke Republiek Moldavië werd eerst op 29 juli 1994 aangenomen en trad op 27 augustus 1994 in werking. De daarin opgenomen artikelen 17 tot en met 19 vormen de wettelijke basis van het Moldavische staatsburgerschap en bepalen onder meer dat het staatsburgerschap alleen kan worden verkregen, behouden en verloren in overeenstemming met de wet. Zowel de wet als de grondwet stonden meervoudig staatsburgerschap expliciet niet toe.²¹

Op 2 juli 2000 heeft het Moldavische parlement echter een nieuwe staatsburgerschapswet aangenomen, die op 10 augustus 2000 in werking is getreden. Nadat in 2002 de Moldavische grondwet zodanig was gewijzigd dat meervoudig staatsburgerschap mogelijk werd, vond een overeenkomstige wijziging van de staatsburgerschapswet van 2000 plaats. Deze wetswijziging werd op 5 juni 2003 door het parlement aangenomen en is op 18 juli 2003 in werking getreden. Sindsdien is dubbel staatsburgerschap in bepaalde gevallen mogelijk. De staatsburgerschapswet heeft vervolgens nog meermalen kleine wijzigingen ondergaan, laatstelijk op 1 juli 2010.²²

3.2.2 Verrijking van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië worden verkregen door geboorte, als gevolg van erkenning (van het staatsburgerschap), als gevolg van adoptie, door herstel van staatsburgerschap, door naturalisatie en op grond van bepalingen van internationale verdragen.²³ Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen verkrijging van het Moldavische staatsburgerschap van rechtswege en verkrijging op aanvraag.

Verrijking van rechtswege

Het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië wordt van rechtswege verkregen door geboorte:

²¹ Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

²² Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009; Republica Moldova – Parlamentul, *Lege Nr. 1024 din 02.06.2000 "cetateniei Republicii Moldova"*, gepubliceerd in de Monitorul Oficial van 10 augustus 2000, geraadpleegd via lex.justice.md op 9 november 2010.

²³ Artikel 10 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010. Er zijn dezerzijds geen bilaterale verdragen bekend op grond waarvan het Moldavische staatsburgerschap kan worden verkregen.

- indien op het tijdstip van de geboorte van het kind ten minste één van beide ouders het Moldavische staatsburgerschap bezit;
- indien het kind op het grondgebied van de Republiek Moldavië is geboren en de ouders onbekend, staatloos of vreemdeling zijn, tenzij vóór de leeftijd van 18 jaar blijkt dat het een ander staatsburgerschap bezit.²⁴

Daarnaast wordt elke persoon die op basis van voorgaande wetgeving het Moldavische staatsburgerschap heeft verkregen en behouden, alsmede elke persoon die op basis van de huidige wetgeving het Moldavische staatsburgerschap heeft verkregen, van rechtswege als staatsburger van de Republiek Moldavië beschouwd.²⁵

Voorts wordt het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië van rechtswege verkregen door adoptie of voogdij:

- indien een staatloos kind wordt geadopteerd door enkel (een) Moldavische staatsburger(s);
- indien een staatloos kind onder de voogdij van enkel (een) Moldavische staatsburger(s) wordt geplaatst;
- indien een staatloos kind onder de voogdij wordt geplaatst van echtgenoten van wie één Moldavisch staatsburger is, terwijl de andere staatloos is.²⁶

Tot slot verkrijgt het kind van wie de ouders vreemdeling of staatloos zijn, het Moldavische staatsburgerschap van rechtswege wanneer beide ouders worden genaturaliseerd.²⁷

Verkrijging op aanvraag

Het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië kan op aanvraag worden verkregen:

- door personen die op Moldavisch grondgebied zijn geboren, dan wel personen van wie ten minste één ouder of voorouder op Moldavisch grondgebied is geboren;

²⁴ Artikel 11 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

²⁵ Artikel 12 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

²⁶ Artikelen 13 en 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

²⁷ Artikel 19 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

- door personen die vóór 28 juni 1940²⁸ op het grondgebied woonden van Bessarabië, Noord-Bukovina, het Herz gebied of de Moldavische Socialistische Sovjetrepubliek, evenals door hun nakomelingen;
- door personen die na 28 juni 1940 uit Moldavië zijn verdreven of gevlucht;
- door personen die tot 23 juni 1990 hun permanente verblijfplaats in Moldavië hadden en permanent verblijf in Moldavië hebben behouden tot het moment van de aanvraag.²⁹

Een staatloos kind dat wordt geadopteerd door of onder de voogdij wordt geplaatst van echtgenoten van wie de één Moldavisch staatsburger is en de ander vreemdeling(e), kan het Moldavische staatsburgerschap verkrijgen, indien de echtgenoten hiervoor opteren, met dien verstande dat het kind dan geen ander staatsburgerschap kan bezitten. Een kind dat staatsburger is van een vreemde mogendheid en wordt geadopteerd door of onder de voogdij wordt geplaatst van echtgenoten van wie er ten minste één Moldavisch staatsburger is, kan het Moldavische staatsburgerschap verkrijgen, indien het kind afstand doet van het buitenlandse staatsburgerschap.³⁰

Voorts kan een persoon die in het verleden het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië bezat, op aanvraag in dat staatsburgerschap worden hersteld. Dit geldt niet voor personen, aan wie het staatsburgerschap is ontnomen op grond van artikel 23.³¹

Het Moldavische staatsburgerschap kan daarnaast op aanvraag worden verleend door naturalisatie aan een persoon die de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en:

- die niet in Moldavië is geboren, maar de afgelopen tien jaar zijn permanente verblijfplaats in Moldavië heeft gehad, ten minste drie jaar met een Moldavisch staatsburger getrouwd is of ten minste drie jaar in Moldavië heeft gewoond bij zijn ouder(s) of kind(eren), die Moldavisch staatsburger is/zijn;
- die vóór het bereiken van de 18-jarige leeftijd ten minste vijf jaar zijn permanente verblijfplaats in Moldavië heeft gehad;

²⁸ Op 28 juni 1940 bezetten troepen van de Sovjet-Unie het deel van het toenmalige Roemenië dat grotendeels overeenkomt met het huidige Moldavië.

²⁹ Artikel 12 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

³⁰ Artikelen 13 en 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

³¹ Artikel 16 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010. Zie ook 3.2.3 onder 'Ontneming'.

- die staatloos of erkend vluchteling is en ten minste acht jaar zijn permanente verblijfplaats in Moldavië heeft gehad.³²

Tot slot kan het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië door naturalisatie worden verleend aan het kind, van wie één van de ouders door naturalisatie het Moldavische staatsburgerschap verkrijgt en de andere niet, indien de ouders hiervoor opteren.³³

Naturalisatie geschiedt over het algemeen op voorwaarde dat de aanvrager afstand doet van het staatsburgerschap van vreemde mogendheden, voor zover dat mogelijk is of in redelijkheid van deze persoon kan worden verlangd. Aan naturalisatie worden bovendien de voorwaarden verbonden dat de aanvrager de bepalingen van de Moldavische grondwet kent en naleeft en de Moldavische taal voldoende machtig is om te kunnen integreren in de Moldavische samenleving.³⁴

3.2.3 Verlies van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië worden verloren als gevolg van vrijwillige uittreding, als gevolg van ontneming en op grond van bepalingen van internationale verdragen.³⁵ Daarnaast wordt, in geval van nietigverklaring of herroeping van een adoptie van een kind dat staatloos of vreemdeling is, het kind geacht het Moldavische staatsburgerschap nooit te hebben bezeten, indien het kind zijn permanente verblijfplaats in het buitenland heeft dan wel indien het kind het land verlaat om zich in het buitenland te vestigen.³⁶ Van verlies van rechtswege is geen sprake, ook niet indien een persoon jarenlang in het buitenland verblijft zonder zich te melden bij de autoriteiten.

³² Artikel 17 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

³³ Artikel 19 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

³⁴ Artikel 17 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

³⁵ Artikel 21 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010. Er zijn dezerzijds geen bilaterale verdragen bekend op grond waarvan het Moldavische staatsburgerschap kan worden beëindigd.

³⁶ Artikel 14 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

Ook het verkrijgen van een buitenlands staatsburgerschap leidt niet automatisch tot verlies van het Moldavische staatsburgerschap. De wet staat meervoudig staatsburgerschap toe:

- aan kinderen die bij de geboorte van rechtswege zowel het Moldavische als een buitenlands staatsburgerschap verkrijgen;
- aan Moldavische staatsburgers die door een huwelijk met een buitenlandse partner van rechtswege het buitenlandse staatsburgerschap verkrijgen;
- aan kinderen die Moldavisch staatsburger zijn en door adoptie een buitenlands staatsburgerschap verkrijgen;
- op grond van bepalingen van internationale verdragen;
- indien verwerping van het buitenlandse staatsburgerschap niet mogelijk is of niet in redelijkheid kan worden verlangd.³⁷

De Republiek Moldavië heeft in ieder geval met Roemenië, Oekraïne en Rusland verdragen afgesloten die meervoudig staatsburgerschap mogelijk maken.

Vrijwillig afstand doen

Elke persoon die de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt kan vrijwillig afstand doen van het Moldavische staatsburgerschap, met uitzondering van personen die niet kunnen bewijzen dat ze in het bezit zijn van een ander staatsburgerschap of op het punt staan dit te verwerven. Indien blijkt dat een besluit tot beëindiging van het staatsburgerschap ertoe heeft geleid dat de betreffende persoon staatloos is geworden, verliest dat besluit zijn rechtskracht.³⁸

Ontneming

Het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië kan een persoon slechts worden ontnomen:

- indien hij door bedrog of fraude het staatsburgerschap heeft verkregen;
- indien hij vrijwillig in dienst is getreden van een buitenlandse strijdkracht;
- indien hij een bijzonder zwaar misdrijf tegen de staat heeft begaan.

Overigens is ontneming in de laatste twee gevallen niet mogelijk wanneer dit zou leiden tot staatloosheid. Ontneming van het Moldavische staatsburgerschap heeft geen gevolgen voor het staatsburgerschap van de eventuele echtgeno(o)t(e) en kinderen van de betreffende persoon.³⁹

³⁷ Artikel 24 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

³⁸ Artikel 22 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

³⁹ Artikel 23 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

3.2.4 Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap

Procedure ter verkrijging

Bij verkrijging van rechtswege volgt de verkrijging van het Moldavische staatsburgerschap automatisch uit een ander rechtsfeit en vereist dus geen bijzondere actieve handeling van de betreffende persoon. Indien de Moldavische autoriteiten betwisten dat het Moldavische staatsburgerschap van rechtswege is verkregen, kan de betreffende persoon zich wenden tot de rechtbank. Wanneer bijvoorbeeld het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie of het Ministerie van Buitenlandse Zaken conform haar bevoegdheid weigert het bezit van het Moldavische staatsburgerschap vast te stellen of weigert een document waaruit bezit van het Moldavische staatsburgerschap blijkt, uit te geven, dan kan in theorie tegen de handelwijze van het orgaan of de ambtenaar bezwaar worden aangetekend bij de bestuursrechter.⁴⁰ In de praktijk blijkt het echter bijna onmogelijk om zonder geldig identiteitsdocument een gerechtelijke procedure te starten.

Bij verkrijging op aanvraag volgt de verkrijging uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het verzoek hiertoe moet door de aanvrager in persoon, dan wel door een bij notariële akte gemachtigde derde, worden ingediend bij het voor de woonplaats bevoegde kantoor van het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie (in Moldavië) of de voor de woonplaats bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging (in het buitenland). Het vindt plaats in de vorm van een standaard aanvraagformulier en gaat vergezeld van:

- een curriculum vitae;
- pasfoto's;
- een verklaring van woonplaats waaruit tevens de samenstelling van het gezin blijkt.⁴¹

Daarnaast moeten de leges zijn voldaan. Ook moet, indien van toepassing, een bewijsstuk worden overgelegd waaruit verlies of afstand van het buitenlandse staatsburgerschap blijkt, dan wel waaruit blijkt dat verwerping onmogelijk is. Nadat is vastgesteld dat de aanvrager aan alle door de wet aan verlening van het Moldavische staatsburgerschap gestelde voorwaarden voldoet, wordt de aanvraag doorgeleid naar de Commissie inzake staatsburgerschapskwesties en de verlening van politiek asiel (*Comisia pentru problemele cetățeniei și acordării de azil*

⁴⁰ Artikel 28, 29 en 42 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010; zie ook hieronder 'Beroepsprocedure'.

⁴¹ Artikelen 32, 33 en 36 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

politic) onder de president van de Republiek Moldavië. Deze is gehouden binnen een jaar op het verzoek te besluiten. Inwilliging geschiedt bij presidentiële verordening, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed schriftelijk antwoord.⁴²

Volgens een bron wordt de officiële procedure, zoals hierboven beschreven, in veel gevallen niet gevolgd. Zo zou het vaak onduidelijk zijn welke documenten moeten worden overgelegd en zou het voorkomen dat ambtenaren op arbitraire wijze beslissen om aanvragen niet in behandeling te nemen. Ook speelt corruptie onder ambtenaren een belangrijke rol. Voor zover dezerzijds bekend is er geen sprake van structurele discriminatie op grond van etniciteit.

Procedure ter beëindiging

Bij vrijwillig afstand doen volgt de beëindiging van het Moldavische staatsburgerschap uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het verzoek hiertoe moet door de aanvrager in persoon, dan wel door een bij notariële akte gemachtigde derde, worden ingediend bij het voor de woonplaats bevoegde kantoor van het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie (in Moldavië) of de voor de woonplaats bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging (in het buitenland). Het vindt plaats in de vorm van een standaard verzoekformulier en gaat vergezeld van:

- een curriculum vitae;
- pasfoto's;
- een verklaring van woonplaats waaruit tevens de samenstelling van het gezin blijkt;
- een bewijsstuk waaruit blijkt dat de aanvrager een buitenlands staatsburgerschap heeft verkregen dan wel op het punt staat dit te verkrijgen.⁴³

Daarnaast moeten de leges zijn voldaan. De aanvraag wordt vervolgens doorgeleid naar de Commissie inzake staatsburgerschapskwesties en de verlening van politiek asiel onder de president van de Republiek Moldavië. Deze is gehouden binnen een jaar op het verzoek te besluiten. Inwilliging geschiedt bij presidentiële verordening, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed schriftelijk antwoord.⁴⁴

⁴² Artikelen 35 en 38 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

⁴³ Artikelen 33 en 37 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

⁴⁴ Artikelen 35 en 38 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

Bij ontneming volgt de beëindiging van het Moldavische staatsburgerschap uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het voorstel hiertoe wordt door het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie dan wel het Ministerie van Buitenlandse Zaken voorgelegd aan de Commissie inzake staatsburgerschapskwesties onder de president van de Republiek Moldavië. Deze is gehouden binnen een jaar op het voorstel te besluiten.⁴⁵

Beroepsprocedure

Tegen een presidentiële verordening inzake staatsburgerschapskwesties staat binnen zes maanden beroep open bij het Hooggerechtshof. In geval van een negatieve beslissing van de Commissie inzake staatsburgerschapskwesties en de verlening van politiek asiel, alsmede in geval van procedurele onvolkomenheden zoals weigering een aanvraag in ontvangst te nemen of overschrijding van de gestelde termijnen, kan de aanvrager bezwaar maken bij de rechtbank volgens de algemene bestuursrechtelijke beroepsprocedures.⁴⁶

Hierbij zij opgemerkt dat volgens een bron de rechtsstaat in Moldavië over het algemeen niet altijd correct functioneert. Wetgeving wordt zowel door de overheid als door rechters niet altijd gerespecteerd.

3.2.5 Overgangsrecht

Kort voor de onafhankelijkheid van de Republiek Moldavië verleende de eerste Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, die op 5 juni 1991 totstandkwam en op 9 juli 1991 in werking trad, van rechtswege het Moldavische staatsburgerschap aan:

- personen die vóór 28 juni 1940 op het grondgebied woonden van Bessarabië, Noord-Bukovina, het Herz gebied of de Moldavische Socialistische Sovjetrepubliek, evenals aan hun nakomelingen, indien zij op 5 juni 1991 woonachtig waren op het grondgebied van de Republiek Moldavië;
- personen die op Moldavisch grondgebied zijn geboren, dan wel personen van wie ten minste één ouder of grootouder op Moldavisch grondgebied is geboren, en die niet al een ander staatsburgerschap bezitten.⁴⁷

⁴⁵ Artikel 34 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

⁴⁶ Artikelen 41 en 42 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010.

⁴⁷ Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009. Deze criteria komen terug in artikel 12 van de huidige staatsburgerschapswet, zie 3.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

Personen die tot 23 juni 1990 hun permanente verblijfplaats in Moldavië hadden en er tevens een permanente arbeidsbetrekking of andere bron van inkomsten hadden, konden kiezen voor het Moldavische staatsburgerschap. Zij hadden een jaar vanaf de inwerkingtreding van de staatsburgerschapswet op 9 juli 1991, dus tot 9 juli 1992, om hun keuze kenbaar te maken. Deze termijn werd later verlengd tot 1 september 1993.⁴⁸

Op 8 juni 1993 nam het parlement een wetswijziging aan, die bepaalde dat personen die vóór 23 juni 1990 in het huwelijk waren getreden met een Moldavische staatsburger, alsmede hun nakomelingen, van rechtswege het Moldavische staatsburgerschap zouden bezitten. Dit geldt eveneens voor de bijzondere categorie personen die terugkeerden naar Moldavië op uitnodiging van de president of de regering. Over deze categorie is geen nadere informatie verkregen.⁴⁹

Alle overige Sovjetburgers hadden de mogelijkheid een aanvraag in te dienen voor de verkrijging van het Moldavische staatsburgerschap door naturalisatie. Bij de berekening van het benodigde aantal jaren permanent verblijf werd een eventueel verblijf op Moldavisch grondgebied vóór de onafhankelijkheid meegerekend. Voormalige burgers van de Moldavische Socialistische Sovjetrepubliek kunnen overigens op grond van artikel 12 van de huidige Wet op het staatsburgerschap nog altijd op aanvraag het Moldavische staatsburgerschap verkrijgen als gevolg van erkenning, indien zij aan een van de gestelde voorwaarden voldoen.⁵⁰

Staatlozen

Niettemin zijn er in Moldavië praktijkvoorbeelden bekend van personen die in de Sovjet-Unie zijn geboren en thans als staatlozen in Moldavië verblijven. Het betreft veelal personen die vanaf 1990 vanuit Armenië, Azerbeidzjan, Georgië of de Russische Federatie naar Moldavië zijn gevlucht. Deze personen waren over het algemeen Moldavië ingereisd op hun sovjetpaspoort, waarvan de geldigheid later verliep zonder dat zij aanspraak konden maken op een ander staatsburgerschap.

Hoewel staatlozen in Moldavië niet in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning, kunnen zij zich wel inschrijven bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie, dat speciale identiteitsbewijzen voor staatlozen uitgeeft. Op grond van deze registratie kan de staatloze zijn permanente verblijfplaats aantonen en

⁴⁸ Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009. Dit criterium komt terug in artikel 12 van de huidige staatsburgerschapswet, zie 3.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

⁴⁹ Viorelia Gasca, *Citizenship Policy of the Republic of Moldova*, maart 2009.

⁵⁰ Zie 3.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

aldus na acht jaar toegang krijgen tot de naturalisatieprocedure. Eind 2010 stonden 1.653 staatlozen geregistreerd. Volgens bronnen is er daarnaast een onbekend aantal niet-geregistreerde staatlozen, die hun permanente verblijfplaats niet kunnen aantonen en derhalve geen toegang hebben tot de naturalisatieprocedure.

3.2.6 Vaststelling van het staatsburgerschap van Moldavische vreemdelingen

Het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië kan worden vastgesteld aan de hand van:

- een identiteitskaart;
- een paspoort;
- een geboorteakte;
- een daartoe strekkende verklaring afgegeven door het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie of het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Europese Integratie.⁵¹

De identiteit van een Moldavische staatsburger kan door de bevoegde Moldavische autoriteiten worden achterhaald met behulp van het centrale bevolkingsregister ACCES. Hierin staan naast diverse persoonsgegevens ook biometrische data zoals pasfoto's, vingerafdrukken en de bloedgroep. Het register is echter (nog) niet compleet. Volgens een bron staan weliswaar alle Moldavische staatsburgers erin geregistreerd, maar kunnen er gegevens en/of biometrische data ontbreken. Een andere bron geeft aan dat personen die bij de onafhankelijkheid van de Republiek Moldavië van rechtswege het Moldavische staatsburgerschap hebben verkregen, maar die na de onafhankelijkheid nooit in contact zijn geweest met een orgaan van de bevolkingsregistratie, niet in het systeem zijn opgenomen.

3.3 Vreemdelingenwetgeving

3.3.1 Vreemdelingen

Op 6 juli 2010 heeft het Moldavische parlement een nieuwe Vreemdelingenwet aangenomen, die op 24 december 2010 in werking is getreden. Daarnaast is er een aparte Wet op asiel in de Republiek Moldavië (zie hieronder). Het verblijf van vreemdelingen in Moldavië (met uitzondering van vluchtelingen) was vóór 24 december 2010 geregeld op basis van de Migratiewet van 2002 en de Wet op de rechtspositie van buitenlanders en staatlozen in Moldavië van 1994. Er is geen speciale wetgeving op het gebied van verblijfsrecht van voormalige Sovjetburgers.

⁵¹

Artikel 5 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010. Zie ook 3.3.2 onder 'Vluchtelingen uit Azerbeidzjan en Armenië'.

De nieuwe Vreemdelingenwet regelt onder meer de in- en uitreis van vreemdelingen, visaverstrekking, tijdelijk en permanent verblijfsrecht en de uitzetting van vreemdelingen. Volgens een bron is het op basis van deze wet voor staatlozen niet mogelijk om een aanvraag in te dienen voor een tijdelijk of permanent verblijfsrecht.

Het recht op verblijf bij partner is in de nieuwe Vreemdelingenwet vastgelegd. Een vreemdeling kan een tijdelijke verblijfsvergunning aanvragen voor gezinshereniging. Hiervoor komen in eerste instantie vreemdelingen in aanmerking die getrouwd zijn met een Moldavisch staatsburger die in Moldavië verblijft of met een vreemdeling die in het bezit is van een Moldavische verblijfsvergunning. Verder kan de vreemdeling die in het bezit is van een Moldavische verblijfsvergunning met een ander doel dan studie verzoeken om een tijdelijke verblijfsvergunning vanwege gezinshereniging voor:

- de echtgeno(o)t(e);
- de minderjarige kinderen;
- ouders die afhankelijk zijn van de vreemdeling;
- personen die onder voogdij of curatele van de vreemdeling zijn geplaatst.⁵²

Vreemdelingen die met een Moldavische staatsburger zijn getrouwd kunnen na drie jaar huwelijk en verblijf in Moldavië een permanente verblijfsvergunning aanvragen.⁵³

3.3.2 Vluchtelingen

De Republiek Moldavië is op 31 januari 2002 toegetreden tot het VN Vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967.⁵⁴

De Wet op asiel in de Republiek Moldavië is op 18 december 2008 door het parlement aangenomen en op 13 maart 2009 in werking getreden. De wet onderscheidt vier vormen van bescherming:

- de vluchtelingenstatus;
- humanitaire bescherming;
- tijdelijke bescherming;
- politiek asiel.⁵⁵

⁵² Artikelen 31 en 38 van de Wet op vreemdelingen in de Republiek Moldavië, 16 juli 2010.

⁵³ Artikel 45 van de Wet op vreemdelingen in de Republiek Moldavië, 16 juli 2010.

⁵⁴ Wet op de toetreding van de Republiek Moldavië tot de Conventie van Genève betreffende de Status van Vluchtelingen, alsmede het Protocol betreffende de Status van Vluchtelingen, 23 november 2001.

De vluchtelingenstatus komt overeen met de bepalingen van het Geneefse Vluchtelingenverdrag.⁵⁶ Humanitaire bescherming wordt verleend aan personen die niet in aanmerking komen voor de vluchtelingenstatus maar die bij terugkeer naar het land van herkomst een onacceptabel veiligheidsrisico zouden lopen. Humanitaire bescherming duurt een jaar en kan telkens met een jaar worden verlengd.⁵⁷ In geval van een massale toestroom van asielzoekers voor wie terugkeer op korte termijn niet mogelijk is, kan de regering besluiten aan die groep tijdelijke bescherming te verlenen om te voorkomen dat het asielproces overbelast raakt. De tijdelijke bescherming duurt een jaar en kan hoogstens tweemaal met een periode van zes maanden worden verlengd.⁵⁸ Ten slotte kan de president van de Republiek Moldavië in uitzonderlijke gevallen politiek asiel verlenen aan politieke, diplomatieke of niet-gouvernementele ambtsdragers, personen die een buitengewone band hebben met Moldavië en andere vooraanstaande personen.⁵⁹

De Moldavische autoriteiten beoordelen sinds 2003 asiolverzoeken. Daarvóór vond de vaststelling van vluchtelingenstatus plaats door UNHCR. Volgens bronnen functioneert het Moldavische asielsysteem over het algemeen naar behoren.

Vluchtelingen uit Azerbeidzjan en Armenië

Er verblijven naar schatting enkele tientallen etnisch Armeense vluchtelingen uit Armenië en Azerbeidzjan in Moldavië. Volgens bronnen genieten de meeste van deze vluchtelingen humanitaire bescherming onder de asielwet van 2008. Vóór 2003 hadden deze personen de vluchtelingenstatus van UNHCR. Na acht jaar legaal en permanent verblijf in Moldavië kunnen vluchtelingen een aanvraag doen voor naturalisatie. Tot nog toe rekenden de Moldavische autoriteiten de jaren doorgebracht in Moldavië op basis van de vluchtelingenstatus van UNHCR niet mee in de berekening van deze acht jaar. Onlangs heeft de Moldavische rechter de autoriteiten in het ongelijk gesteld. Het is niet bekend in hoeverre de Moldavische autoriteiten thans aan deze uitspraak uitvoering geven.

3.3.3 Ontheemden

Ontheemden uit Transnistrië

⁵⁵ Artikel 16 van de Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008.

⁵⁶ Artikel 17 van de Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008.

⁵⁷ Artikel 19 van de Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008.

⁵⁸ Artikel 21 van de Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008.

⁵⁹ Artikel 27 van de Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008.

Inwoners van Transnistrië hebben op dezelfde wijze toegang tot het Moldavische staatsburgerschap als inwoners van de rest van Moldavië. Verkrijging van rechtswege geschiedt formeel dan ook zoals in de rest van Moldavië. Men kan echter in Transnistrië geen aanvraag doen voor het Moldavische staatsburgerschap of Moldavische identiteitsdocumenten. Inwoners van Transnistrië kunnen in het dichtstbijzijnde kantoor van het Ministerie van Informatietechnologie en Communicatie (ten westen van de Dnjestr) het Moldavische staatsburgerschap of een Moldavisch paspoort aanvragen. Dit kan met overlegging van door Transnistrische autoriteiten uitgegeven brondocumenten als geboorteaktes en woonplaatsregistratie. Een bron wijst erop dat de Moldavische autoriteiten graag zien dat inwoners van Transnistrië Moldavische documenten aanvragen, daar dit de Transnistrische autoriteiten ondermijnt.

Transnistrië heeft zelf ook een staatsburgerschapswetgeving en vaardigt paspoorten uit. Noch het staatsburgerschap noch de paspoorten worden echter door een ander land erkend. Zij vormen ook geen belemmering voor de aanvraag van het Moldavische staatsburgerschap of Moldavische identiteitsdocumenten. Andersom worden inwoners van Transnistrië die over Moldavische identiteitsdocumenten beschikken, niet lastig gevallen door de Transnistrische autoriteiten.

In de praktijk bezit ongeveer de helft van de inwoners van Transnistrië een Moldavisch paspoort of ander bewijs van het Moldavische staatsburgerschap. Een deel van de inwoners heeft het Russische staatsburgerschap, een deel het Oekraïense staatsburgerschap en een deel is staatloos. Een bron vermoedt dat deze groepen elkaar overlappen en veel inwoners van Transnistrië meerdere paspoorten hebben. Een bron meldt ook dat enkele duizenden mensen in Moldavië beweren staatloos te zijn zonder het daadwerkelijk te zijn.

4 Oekraïne

4.1 Landeninformatie

4.1.1 Land en volk

De republiek Oekraïne (*Oekrajina*) verklaarde zich op 16 juli 1990 soeverein en werd op 24 augustus 1991 formeel onafhankelijk van de Sovjet-Unie. Het land heeft ongeveer 45,7 miljoen inwoners en beslaat een oppervlakte van 603.550 km² (zo'n 14,5 keer Nederland). De Autonome Republiek van de Krim (*Avtonomna Respoeblika Krym*), die het gehele Krimchiereiland omvat met uitzondering van de havenstad Sebastopol en omgeving, beschikt over een eigen vlag en grondwet, maar maakt integraal onderdeel uit van Oekraïne.⁶⁰

Bijna 78% van de Oekraïners is van Oekraïense etnische afkomst en ongeveer 17% van Russische etnische afkomst. Voorts bestaat de bevolking onder meer uit etnische Wit-Russen (0,6%), Moldaviërs (0,5%), Krim-Tataren (0,5%) en Bulgaren (0,4%). Etnische Russen vormen een meerderheid van de bevolking in delen van het oosten van Oekraïne en in de Autonome Republiek van de Krim.⁶¹

De officiële taal van Oekraïne is het Oekraïens, een aan het Russisch verwante taal. Tweederde van de bevolking heeft het Oekraïens als moedertaal. Een kwart van de Oekraïners heeft echter het Russisch als moedertaal. Met name in het oosten van Oekraïne wordt Russisch gesproken, evenals in de Krimrepubliek, waar de autoriteiten zich doorgaans van het Russisch bedienen in plaats van het Oekraïens. Ongeveer 9% van de bevolking heeft een andere moedertaal, waaronder Roemeens (voornamelijk in het westen) en Krim-Tataars (op het Krimchiereiland).⁶²

Het grootste deel van de Oekraïense bevolking (76,5%) is verbonden aan de Oekraïens-Orthodoxe Kerk (van deze groep schaart ongeveer tweederde zich onder het Patriarchaat van Kiev en ongeveer eenderde onder het Patriarchaat van Moskou). Voorts zijn er een aantal kleinere christelijke gemeenschappen, waaronder Oekraïense grieks-katholieken (8%), Oekraïense autocefale orthodoxen (7,2%) en rooms-katholieken (2,2%). De joodse en islamitische gemeenschappen vormen een zeer klein deel van de bevolking (minder dan 1%).⁶³

⁶⁰ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011.

⁶¹ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011.

⁶² Lewis, M. Paul et al., *Ethnologue: Languages of the World*, 16e ed., Dallas (VS): SIL International, 2009, via www.ethnologue.com, geraadpleegd op 5 april 2011.

⁶³ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011.

4.1.2 Staatsinrichting

De Oekraïense grondwet is op 28 juni 1996 in werking getreden en sindsdien enkele malen gewijzigd, met name in 2004 tijdens de zogenaamde oranje revolutie. Tussen 8 juni 1995 en 28 juni 1996 gold een tijdelijke Constitutionele Overeenkomst. Vóór 8 juni 1995 was de grondwet van de Oekraïense Socialistische Sovjetrepubliek van 1978 van kracht.⁶⁴

Het land is onderverdeeld in 24 provincies (*oblasti*) en 2 steden met de administratieve status van provincie (*mista*). Daarnaast bestaat er een Autonome Republiek van de Krim, die op basis van de grondwet een grote mate van bestuurlijke en administratieve autonomie geniet.⁶⁵

De Oekraïense grondwet kent een scheiding der machten. De uitvoerende macht bestaat uit de president en de raad van ministers. De president wordt rechtstreeks bij algemeen kiesrecht verkozen voor een termijn van vijf jaar. De verantwoordelijkheid voor het samenstellen van de raad van ministers ligt bij de president, met uitzondering van het presidentschap van Viktor Joesjtsjenko (2005-2010) toen de regering werd benoemd door het parlement, dat eveneens de wetgevende macht bezit. Het Oekraïense parlement (*Verkhovna Rada*) bestaat uit één kamer van 450 leden, die rechtstreeks bij algemeen kiesrecht voor een termijn van vijf jaar worden verkozen. De rechterlijke macht is onafhankelijk en berust bij het Hooggerechtshof en ondergeschikte rechtbanken. Daarnaast is er een Constitutioneel Hof, dat internationale verdragen, wetten en regeringsbesluiten van zowel de nationale regering als de Krimrepubliek kan toetsen aan de grondwet.⁶⁶

In de praktijk wordt de scheiding der machten in Oekraïne evenwel niet altijd gerespecteerd. Met name de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt door politieke beïnvloeding ondermijnd. Zo heeft de president veel invloed op de inrichting en samenstelling van de rechterlijke macht en worden vonnissen van rechters niet altijd door de autoriteiten ten uitvoer gelegd. Verder belemmeren corruptie en ondoelmatigheid het correct functioneren van de rechtsstaat.⁶⁷

⁶⁴ US Department of State, *Background Note: Ukraine*, 25 april 2011.

⁶⁵ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011.

⁶⁶ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011.

⁶⁷ US Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices – Ukraine*, 11 maart 2010; Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Ukraine*, 3 mei 2010.

4.1.3 Bevolkingsregistratie

De bevolkingsregistratie in Oekraïne is verdeeld over twee autoriteiten. Het bevolkingsregister wordt bijgehouden door de kantoren van de burgerlijke stand (*Zapis Aktov Cyvylnogo Stanu*) onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie (*Ministerstvo Joestitsjië*). Dergelijke kantoren bestaan zowel op lokaal als op regionaal (*oblasti, misti* en *Avtonomna Respoeblika Krym*) niveau. Bij de burgerlijke stand dient men onder andere aangifte te doen van geboorte, huwelijk en overlijden en worden de overeenkomstige aktes uitgegeven. Ook wordt in dit kantoor de woonplaats van burgers bijgehouden en dient men er aangifte te doen van verhuizing. Men kan voor deze handelingen zowel bij de lokale als de regionale kantoren terecht. Voor het registreren van echtscheidingen, naamswijzigingen en andere wijzigingen in de persoonsgegevens zijn slechts de regionale kantoren bevoegd.

De uitgifte van identiteits- en reisdocumenten gebeurt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken (*Ministerstvo Vnoetrisjnich Sprav*), dat hiertoe eveneens een registratie van alle Oekraïense staatsburgers voert. Voor kwesties betreffende staatsburgerschap dient men zich ook tot dit ministerie te wenden.⁶⁸

4.2 Staatsburgerschapswetgeving

4.2.1 Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving

Kort na de onafhankelijkheid van Oekraïne werd op 12 september 1991 de Wet op de statenopvolging van Oekraïne aangenomen. Volgens artikel 9 van deze wet zijn alle staatsburgers van de Sovjet-Unie die bij de afkondiging van de onafhankelijkheid hun vaste woonplaats in Oekraïne hadden, van rechtswege staatsburger van Oekraïne. De eerste grondwet van het onafhankelijke Oekraïne trad op 28 juni 1996 in werking. Volgens het daarin opgenomen artikel 4 kent het land één staatsburgerschap, dat alleen kan worden verkregen en beëindigd op grond van de wet. Dat was op dat moment de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, die op 13 november 1991 in werking was getreden.

Een belangrijk probleem met deze staatsburgerschapswet was de in 1997 geïntroduceerde wetwijziging die ervoor zorgde dat elke persoon die een aanvraag wilde indienen voor naturalisatie eerst afstand moest doen van zijn (niet-Oekraïense) staatsburgerschap en aldus feitelijk voor een bepaalde tijd staatloos werd. Op 18 januari 2001 werd echter een nieuwe staatsburgerschapswet uitgevaardigd waarin dit staatloosheidsprobleem werd verholpen. De wet is op 1

⁶⁸

Zie www.kennisbankburgerzaken.nl, geraadpleegd op 17 mei 2011.

maart 2001 in werking getreden en sindsdien meermalen gewijzigd, met name in 2005 toen de rechten van minderjarigen beter zijn vastgelegd en de mogelijkheid is beëindigd om in Oekraïne afstand te doen van het Oekraïense staatsburgerschap.

4.2.2 Verkrijging van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van Oekraïne worden verkregen door geboorte, door territoriale aangehörigheid, door naturalisatie, als gevolg van herstel van het staatsburgerschap, als gevolg van adoptie of voogdij, als gevolg van het instellen van curatele, in verband met het bezit van het staatsburgerschap door één of beide ouders, in geval van erkenning van ouderschap dan wel vaststelling daarvan en op grond van bepalingen van internationale verdragen.⁶⁹ Er kan een onderscheid worden gemaakt in verkrijging van het Oekraïense staatsburgerschap van rechtswege en verkrijging op aanvraag.

Verkrijging van rechtswege

Allereerst worden van rechtswege als staatsburger van Oekraïne beschouwd:

- alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die op 24 augustus 1991 een permanente verblijfplaats hadden in Oekraïne;
- personen die op 13 november 1991 in Oekraïne een permanente verblijfplaats hadden en geen staatsburger van een ander land waren.⁷⁰

Het staatsburgerschap van Oekraïne wordt voorts van rechtswege verkregen door geboorte:

- indien op het tijdstip van de geboorte van het kind ten minste één van beide ouders het Oekraïense staatsburgerschap bezit;
- indien het kind op Oekraïens grondgebied is geboren en de ouders staatloos of vreemdeling zijn, tenzij het kind door geboorte al het staatsburgerschap van een ander land heeft verkregen;⁷¹
- indien het kind op Oekraïens grondgebied is geboren en de ouders onbekend zijn;
- indien het kind buiten Oekraïne is geboren en de ouders staatloos zijn en hun permanente, wettige verblijfplaats in Oekraïne hebben, tenzij het kind

⁶⁹ Artikel 6 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Op dit moment heeft Oekraïne in ieder geval met Wit-Rusland, Kazachstan, Tadzjikistan en Kirgizië bilaterale verdragen waarin bijzondere bepalingen zijn opgenomen over het verkrijgen van het staatsburgerschap.

⁷⁰ Artikel 3 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie ook 4.2.5 'Overgangsrecht'.

⁷¹ De wet maakt een uitzondering voor het kind dat door geboorte het staatsburgerschap heeft verkregen van de ouder die in Oekraïne over de asielstatus of de status van vluchteling beschikt. Dat kind verkrijgt van rechtswege het Oekraïense staatsburgerschap.

door geboorte al het staatsburgerschap van een ander land heeft
verkregen.⁷²

Het staatsburgerschap van Oekraïne wordt daarnaast van rechtswege verkregen
door adoptie of voogdij:

- indien het kind vreemdeling of staatloos is en wordt geadopteerd door ten
minste één Oekraïense staatsburger;
- indien het kind vreemdeling of staatloos is en onder de voogdij wordt
geplaatst van ten minste één Oekraïense staatsburger, tenzij de andere
voogd vreemdeling is en het kind in verband met het instellen van de
voogdij al het staatsburgerschap van die voogd heeft verkregen;
- indien een staatloze meerderjarige, die zijn permanente verblijfplaats in
Oekraïne heeft, wordt geadopteerd door ten minste één Oekraïense
staatsburger.⁷³

Als gevolg van het instellen van curatele wordt elke persoon die vreemdeling of
staatloos is en zijn wettige verblijfplaats in Oekraïne heeft, en die door de rechter
handelingsonbekwaam is verklaard en onder curatele is gesteld van een Oekraïense
staatsburger, van rechtswege als staatsburger van Oekraïne beschouwd.⁷⁴

Tot slot verkrijgt elk kind dat vreemdeling of staatloos is en van wie door
erkenning dan wel vaststelling van vader- of moederschap blijkt dat het afstamt
van een Oekraïense vader of moeder, van rechtswege het staatsburgerschap van
Oekraïne met terugwerkende kracht vanaf het moment van de geboorte.⁷⁵ Dit geldt
ook voor het staatloze kind dat de 18-jarige leeftijd heeft bereikt.⁷⁶

Verkrijging op aanvraag

Allereerst kan het staatsburgerschap van Oekraïne op aanvraag worden verkregen
door personen, alsook hun (minderjarige) kinderen, die na 13 november 1991 in
Oekraïne een permanente verblijfplaats hebben en die een paspoort (type 1974)
hebben van de voormalige Sovjet-Unie, met daarin de door de bevoegde

⁷² Artikel 7 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk
gewijzigd op 16 juni 2005.

⁷³ Artikelen 11 en 12 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001,
laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁷⁴ Artikel 13 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk
gewijzigd op 16 juni 2005.

⁷⁵ Als de betreffende vader of moeder het Oekraïense staatsburgerschap heeft verkregen na de
geboorte van het kind, geldt het staatsburgerschap vanaf het moment van de verkrijging
door de betreffende ouder.

⁷⁶ Artikel 15 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk
gewijzigd op 16 juni 2005.

Oekraïense autoriteiten aangebrachte aantekening ‘*gromadjanin Oekrajini*’
(‘staatsburger van Oekraïne’).⁷⁷

Voorts kan het Oekraïense staatsburgerschap op aanvraag worden verkregen door territoriale aangehörigheid door de vreemdeling of staatloze:

- die zelf, of van wie ten minste één familielid in de eerste of tweede graad, vóór 24 augustus 1991 geboren is of permanent woonachtig was in het gebied dat volgens de Wet op de statenopvolging van Oekraïne tot het grondgebied van Oekraïne is gaan behoren;
- die zelf, of van wie ten minste één familielid in de eerste of tweede graad, geboren is of permanent woonachtig was in een gebied dat behoorde tot de Oekraïense Volksrepubliek, de West-Oekraïense Volksrepubliek, de Oekraïense Socialistische Sovjetrepubliek, de Karpatho-Oekraïne of de Socialistische Sovjetrepubliek Oekraïne.⁷⁸

Ook het kind dat na 24 augustus 1991 in Oekraïne is geboren van buitenlandse ouders en dat bij de geboorte het staatsburgerschap van een ander land heeft verkregen, kan door territoriale aangehörigheid op aanvraag het staatsburgerschap van Oekraïne verkrijgen, indien het andere staatsburgerschap is komen te vervallen.⁷⁹

Het staatsburgerschap van Oekraïne kan daarnaast op aanvraag worden verkregen door naturalisatie:

- door vreemdelingen en staatlozen die ten minste twee jaar gehuwd zijn (geweest) met een Oekraïense staatsburger;
- door vreemdelingen en staatlozen aan wie de vluchtelingenstatus of asiel is verleend en die ten minste drie jaar onafgebroken in Oekraïne hun wettige verblijfplaats hadden;
- door alle andere vreemdelingen en staatlozen die ten minste vijf jaar onafgebroken in Oekraïne hun wettige verblijfplaats hadden.⁸⁰

Een persoon die in het verleden het staatsburgerschap van Oekraïne bezat, kan op aanvraag in dat staatsburgerschap worden hersteld, indien hij naar Oekraïne is teruggekeerd met als doel zich er permanent te vestigen. Deze voorwaarde geldt niet als de betreffende persoon op het moment van aanvraag staatloos is. Herstel

⁷⁷ Artikel 3 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie ook 4.2.5 ‘Overgangsrecht’.

⁷⁸ Artikel 8 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁷⁹ Artikel 8 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸⁰ Artikel 9 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

van het staatsburgerschap is niet mogelijk indien het is ontnomen op grond van artikel 21.⁸¹

In verband met het bezit van het staatsburgerschap van Oekraïne door één of beide ouders kan dat staatsburgerschap op aanvraag van de Oekraïense ouder worden verkregen door het kind dat vreemdeling of staatloos is en van wie ten minste één van de ouders het Oekraïense staatsburgerschap bezit.⁸²

Tot slot kan het meerderjarige kind dat vreemdeling is en van wie door erkenning dan wel vaststelling van vader- of moederschap blijkt dat het afstamt van een Oekraïense vader of moeder, op aanvraag het staatsburgerschap van Oekraïne verkrijgen.⁸³

Verkrijging op aanvraag door kinderen vindt weliswaar plaats op verzoek van de ouders, maar als het kind tussen 14 en 18 jaar oud is, is zijn instemming vereist.⁸⁴ Verkrijging op aanvraag geschiedt over het algemeen op voorwaarde dat de aanvrager afstand doet van het staatsburgerschap van vreemde mogendheden, behalve wanneer de wetgeving van die vreemde mogendheid of een internationaal verdrag voorziet in automatische beëindiging bij het aanvaarden van het Oekraïense staatsburgerschap.⁸⁵ Sinds de invoering van de nieuwe staatsburgerschapswet van 2001 hoeft slechts de aanvraag voor de aflegging van het buitenlandse staatsburgerschap plaats te vinden vóór de verkrijging van het Oekraïense staatsburgerschap. Het afleggen van het buitenlandse staatsburgerschap moet vervolgens binnen twee jaar na de verlening van het Oekraïense staatsburgerschap rechtskracht krijgen.⁸⁶

Aan naturalisatie worden bovendien de voorwaarden verbonden dat de aanvrager de bepalingen van de Oekraïense grondwet kent en naleeft, in het bezit is van een

⁸¹ Artikel 10 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie ook 4.2.3 onder 'Ontneming'.

⁸² Artikel 14 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸³ Artikel 15 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸⁴ Artikel 16 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸⁵ Artikelen 2, 8, 9, 10 en 15 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸⁶ Artikel 9 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005; zie ook 4.2.1 'Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving' en 4.2.4 onder 'Procedure ter verkrijging'.

immigratievergunning, voldoende kennis van de staatstaal heeft om te kunnen communiceren en een wettige bron van inkomsten heeft.⁸⁷

Naturalisatie of herstel van staatsburgerschap is niet mogelijk indien de aanvrager zich schuldig heeft gemaakt aan misdaden tegen de menselijkheid of genocide, in het buitenland een zwaar of bijzonder zwaar misdrijf heeft gepleegd of in Oekraïne is veroordeeld voor een zwaar of bijzonder zwaar misdrijf.⁸⁸

4.2.3 Verlies van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van Oekraïne worden verloren als gevolg van vrijwillige uittreding, als gevolg van ontneming en op grond van bepalingen van internationale verdragen.⁸⁹ Van verlies van rechtswege is geen sprake, ook niet indien een persoon jarenlang in het buitenland verblijft zonder zich te melden bij de autoriteiten.⁹⁰

Ook het verkrijgen van een buitenlands staatsburgerschap leidt niet automatisch tot verlies van het Oekraïense staatsburgerschap. De wet erkent evenwel geen meervoudig staatsburgerschap. Wanneer het buitenlandse staatsburgerschap vrijwillig, dat wil zeggen op aanvraag, is verkregen, kan het Oekraïense staatsburgerschap worden ontnomen. Dit geldt niet wanneer het buitenlandse staatsburgerschap onvrijwillig, dat wil zeggen van rechtswege, is verkregen. In alle gevallen van meervoudig staatsburgerschap wordt door de Oekraïense autoriteiten slechts het Oekraïense staatsburgerschap erkend.⁹¹

Vrijwillige uittreding

Personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, kunnen alleen afstand doen van het Oekraïense staatsburgerschap, indien zij permanent in het buitenland wonen. Bovendien is vrijwillige uittreding alleen mogelijk als de betreffende

⁸⁷ Artikel 9 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Als de aanvrager in Oekraïne de vluchtelingen- of asielstatus heeft, zijn de voorwaarden van de immigratievergunning en de wettige bron van inkomsten niet van toepassing.

⁸⁸ Artikel 9 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁸⁹ Artikel 17 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Op dit moment heeft Oekraïne in ieder geval met Wit-Rusland, Kazachstan, Tadzjikistan, Kirgizië en Georgië bilaterale verdragen waarin bijzondere bepalingen zijn opgenomen over het beëindigen van het staatsburgerschap.

⁹⁰ Artikel 2 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹¹ Artikelen 2 en 19 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

persoon in het bezit is van een ander staatsburgerschap of op het punt staat dit te verwerven. Kinderen kunnen tezamen met ten minste één uittredende ouder, en op verzoek van die ouder, uit het Oekraïense staatsburgerschap treden. Als het kind tussen 14 en 18 jaar oud is, is evenwel zijn instemming vereist.⁹²

Ontneming

Het staatsburgerschap van Oekraïne kan een persoon slechts worden ontnomen:

- indien hij door bedrog of fraude het staatsburgerschap heeft verkregen;
- indien hij vrijwillig in dienst is getreden van een buitenlandse strijdkracht;
- indien hij vrijwillig, dat wil zeggen op aanvraag, een buitenlands staatsburgerschap heeft verkregen.⁹³

Overigens is ontneming niet mogelijk wanneer dit zou leiden tot staatloosheid.⁹⁴

Ontneming van het Oekraïense staatsburgerschap heeft geen gevolgen voor het staatsburgerschap van de eventuele echtgeno(o)t(e) en kinderen van de betreffende persoon.⁹⁵

4.2.4 Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap

Procedure ter verkrijging

Bij verkrijging van rechtswege volgt de verkrijging van het Oekraïense staatsburgerschap automatisch uit een ander rechtsfeit en vereist dus geen bijzondere actieve handeling van de betreffende persoon. Indien de Oekraïense autoriteiten betwisten dat het Oekraïense staatsburgerschap van rechtswege is verkregen, kan de betreffende persoon zich wenden tot de rechtbank. Wanneer bijvoorbeeld het Ministerie van Binnenlandse Zaken conform haar bevoegdheid weigert een document waaruit bezit van het Oekraïense staatsburgerschap blijkt, uit te geven, dan kan in theorie tegen de handelwijze van het orgaan of de ambtenaar bezwaar worden aangetekend bij de bestuursrechter.⁹⁶ In de praktijk blijkt het echter bijna onmogelijk om zonder geldig identiteitsdocument een gerechtelijke procedure te starten.

⁹² Artikel 18 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹³ Artikel 19 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹⁴ Artikel 19 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹⁵ Artikel 2 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹⁶ Artikel 27 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

Bij verkrijging op aanvraag volgt de verkrijging uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het verzoek hiertoe moet worden ingediend bij het voor de woonplaats bevoegde kantoor van de afdeling Staatsburgerschap, Immigratie en Registratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (in Oekraïne) of de voor de woonplaats bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging (in het buitenland).⁹⁷

Daarnaast moeten de leges zijn voldaan. Ook moet een bewijsstuk worden overgelegd waaruit afwezigheid, verlies of afstand van buitenlandse staatsburgerschappen blijkt. In geval van lidstaten van het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten kan dit bewijsstuk door de Oekraïense autoriteiten zelf worden opgevraagd. In alle andere gevallen dient de aanvrager zelf een dergelijk bewijsstuk aan te vragen in het land van het buitenlandse staatsburgerschap. Als de verkrijging van het bewijsstuk onmogelijk blijkt of als de aanvrager de asiel- of vluchtelingenstatus in Oekraïne heeft, dan volstaat een schriftelijke verklaring van de aanvrager, waarin deze afstand doet van het buitenlandse staatsburgerschap. Overigens hoeft dit bewijsstuk niet ten tijde van de aanvraag te worden aangeleverd, maar moet het binnen twee jaar na verlening van het Oekraïense staatsburgerschap worden overgelegd.

Nadat is vastgesteld dat de aanvrager aan alle door de wet aan verlening van het Oekraïense staatsburgerschap gestelde voorwaarden voldoet, wordt de aanvraag voorzien van een advies doorgeleid naar de Staatscommissie inzake staatsburgerschap onder de president van Oekraïne, die op het verzoek besluit. Inwilliging geschiedt bij presidentiële verordening, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed schriftelijk antwoord.⁹⁸

Procedure ter beëindiging

Bij vrijwillige uittreding volgt de beëindiging van het Oekraïense staatsburgerschap uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het verzoek hiertoe kan alleen worden ingediend bij de voor de woonplaats in het buitenland bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging. Het vindt plaats in de vorm van een standaard verzoekformulier en gaat vergezeld van:

- een geboorteakte;
- bewijs van een buitenlands staatsburgerschap dan wel een verklaring uitgegeven door een buitenlandse autoriteit waaruit blijkt dat het betreffende land het staatsburgerschap verleent;
- een Oekraïens paspoort met daarin de aantekening dat de betreffende persoon toestemming heeft het land te verlaten.

⁹⁷ Artikelen 24 en 25 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

⁹⁸ Artikelen 22 en 23 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

Deze aantekening is overigens niet noodzakelijk om het land te mogen verlaten, maar wel om afstand te kunnen doen van het Oekraïense staatsburgerschap. Uit deze aantekening blijkt onder meer dat de houder van het paspoort in Oekraïne zijn militaire dienstplicht heeft vervuld en geen openstaande schulden heeft. Verder moeten de leges zijn voldaan.

Nadat is vastgesteld dat er geen omstandigheden aanwezig zijn die uittreding uit het staatsburgerschap in de weg staan, wordt de aanvraag doorgeleid naar de Staatscommissie inzake staatsburgerschap onder de president van Oekraïne, die op het verzoek besluit. Inwilliging geschiedt bij presidentiële verordening, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed antwoord.⁹⁹

Bij ontneming volgt de beëindiging van het Oekraïense staatsburgerschap uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het voorstel hiertoe wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken dan wel het Ministerie van Buitenlandse Zaken voorgelegd aan de Staatscommissie inzake staatsburgerschap onder de president van Oekraïne, die op het voorstel besluit.¹⁰⁰

Hoewel de wet in de mogelijkheid voorziet het staatsburgerschap te ontnemen van de persoon die vrijwillig een ander staatsburgerschap verkrijgt, wordt hiervan volgens verschillende bronnen door de Oekraïense autoriteiten nauwelijks gebruik gemaakt. De Oekraïense overheid heeft ook weinig middelen om dit te controleren, maar zelfs wanneer duidelijk is dat iemand meervoudig staatsburgerschap bezit, wordt zelden actie ondernomen. Bronnen geven dan ook aan dat meervoudig staatsburgerschap in Oekraïne voorkomt.

Beroepsprocedure

In geval van een negatieve beslissing van de Staatscommissie inzake staatsburgerschap, alsmede in geval van procedurele onvolkomenheden zoals weigering een aanvraag in ontvangst te nemen of overschrijding van de gestelde termijnen, kan de aanvrager bezwaar maken bij de rechtbank volgens de algemene bestuursrechtelijke beroepsprocedures.¹⁰¹

Hierbij moet worden opgemerkt dat volgens verschillende bronnen de rechtsstaat in Oekraïne over het algemeen niet altijd correct functioneert. Bestaande wetgeving wordt zowel door de overheid als door rechters niet altijd

⁹⁹ Artikelen 22 en 23 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

¹⁰⁰ Artikelen 22 en 23 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

¹⁰¹ Artikelen 26 en 27 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005.

gerespecteerd. Bovendien heeft de president een vrij ruime discretionaire bevoegdheid in staatsburgerschapskwesties.

4.2.5 Overgangsrecht

Kort na de onafhankelijkheid van Oekraïne verleende de Wet op de statenopvolging van Oekraïne van rechtswege het Oekraïense staatsburgerschap aan alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die op 24 augustus 1991 een permanente verblijfplaats (*propiska*) hadden in Oekraïne. De eerste Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne beschouwde daarnaast alle personen die op 13 november 1991 (de dag van haar inwerkingtreding) in Oekraïne een permanente verblijfplaats hadden en geen staatsburger van een ander land waren, van rechtswege als staatsburger van Oekraïne.¹⁰²

Door de wetwijziging van 2005 is in de nieuwe staatsburgerschapswet de bepaling opgenomen, dat personen die zich na 13 november 1991 permanent in Oekraïne hebben gevestigd en van de Oekraïense autoriteiten de aantekening '*gromadjanin Oekrajini*' ('staatsburger van Oekraïne') in hun sovjetpaspoort hebben gekregen, alsmede hun minderjarige, meegereisde kinderen, op aanvraag het Oekraïense staatsburgerschap kunnen verkrijgen.¹⁰³

Alle overige Sovjetburgers hadden ten tijde van de onafhankelijkheid de mogelijkheid een aanvraag in te dienen voor de verkrijging van het Oekraïense staatsburgerschap door naturalisatie. Ook de huidige staatsburgerschapswet biedt die mogelijkheid.¹⁰⁴ Voormalige burgers van de Oekraïense Socialistische Sovjetrepubliek kunnen op grond van artikel 8 van de huidige Wet op het staatsburgerschap op aanvraag het Oekraïense staatsburgerschap verkrijgen door territoriale aangehörigheid, indien zij aan de gestelde voorwaarden voldoen.¹⁰⁵

Staatlozen

Niettemin zijn er in Oekraïne praktijkvoorbeelden bekend van personen die in de Sovjet-Unie zijn geboren en thans als staatlozen in Oekraïne verblijven. Het betreft veelal personen die na 13 november 1991 vanuit Armenië, Azerbeidzjan, de Russische Federatie of Moldavië (Transnistrië) zijn gevlucht. Deze personen

¹⁰² Artikel 3 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie 4.2.2 onder 'Verkrijging van rechtswege'.

¹⁰³ Artikel 3 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie 4.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹⁰⁴ Artikel 9 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie 4.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹⁰⁵ Artikel 8 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005. Zie 4.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

waren over het algemeen Oekraïne ingereisd op hun sovjetpaspoort, waarvan de geldigheid later verliep zonder dat zij aanspraak konden maken op een ander staatsburgerschap. Bovendien was het voor veel van deze personen onmogelijk om te bewijzen dat zij geen ander staatsburgerschap bezitten.

Volgens een bron hebben de meeste Armeense vluchtelingen ondertussen het Oekraïense staatsburgerschap verkregen op grond van hun vluchtelingenstatus. Een andere bron meldt dat er eind 2010 in Oekraïne 6.351 geregistreerde staatlozen verbleven met een verblijfsvergunning. Het is dezerzijds niet bekend of zij op basis van deze verblijfsvergunning toegang kunnen hebben tot de naturalisatieprocedure. Volgens een bron verblijven er in totaal meer dan 50.000 staatlozen in Oekraïne.

Formerly Deported Persons

Een bijzondere groep staatlozen betreft de zogenaamde *Formerly Deported Persons* (FDP's). Het gaat hierbij met name om Krim-Tataren, maar ook om etnische Armeniërs, Bulgaren, Duitsers en Grieken, die in 1944 op last van Stalin uit de Krim waren gedeporteerd naar Centraal-Azië, alsmede hun nazaten. Degenen die vóór 13 november 1991 naar Oekraïne waren teruggekeerd en er op die datum een permanente verblijfplaats (*propiska*) hadden, werden volgens de hierboven beschreven procedure Oekraïens staatsburger. Degenen die na 13 november 1991 naar Oekraïne zijn teruggekeerd, zijn staatloos indien zij uit Centraal-Azië zijn vertrokken voordat de staatsburgerschapswetgeving aldaar in werking trad, of bezitten het staatsburgerschap van het betreffende Centraal-Aziatische land (veelal Oezbekistan) indien zij na de inwerkingtreding van de staatsburgerschapswetgeving aldaar zijn vertrokken.¹⁰⁶

In 1996 is UNHCR in samenwerking met de autoriteiten van Oekraïne begonnen met een speciaal programma ter bestrijding van de staatloosheid onder FDP's. Van de meer dan 250.000 FDP's die in 1996 in Oekraïne verbleven, hadden zo'n 150.000 in 1991 van rechtswege het Oekraïense staatsburgerschap verkregen, waren ongeveer 25.000 staatloos en hadden meer dan 80.000 een ander staatsburgerschap, veelal het Oezbeekse. Een wijziging van de Oekraïense staatsburgerschapswet in 1997 gaf de staatloze FDP's tot 31 december 1999 de mogelijkheid om via een vereenvoudigde procedure op aanvraag het Oekraïense staatsburgerschap te verkrijgen. Voor de Oezbeekse staatsburgers heeft UNHCR samen met de Oekraïense en Oezbeekse autoriteiten de overstap naar het Oekraïense staatsburgerschap gefaciliteerd.¹⁰⁷

¹⁰⁶ UNHCR, *Evaluation of UNHCR's programme to prevent and reduce statelessness in Crimea, Ukraine*, maart 2004.

¹⁰⁷ UNHCR, *Evaluation of UNHCR's programme to prevent and reduce statelessness in Crimea, Ukraine*, maart 2004.

Hoewel het speciale programma in 2003 officieel is beëindigd, melden zich ook sindsdien nog kleine aantallen FDP's om in aanmerking te komen voor het Oekraïense staatsburgerschap. Volgens een bron lopen zij weliswaar tegen problemen aan, maar doen de Oekraïense autoriteiten hun best om staatloosheid te voorkomen.

4.2.6 Vaststelling van het staatsburgerschap van Oekraïense vreemdelingen

Het staatsburgerschap van Oekraïne kan worden vastgesteld aan de hand van:

- een binnenlands paspoort (identiteitsdocument voor binnenlands gebruik);
- een paspoort (identiteitsdocument voor buitenlandse reizen);
- een reisdocument van een kind;
- een staatsburgerschapscertificaat;
- een tijdelijke verklaring van staatsburgerschap
- een zeemansboekje;
- een crew member identification card;
- een identiteitskaart voor terugkeer naar Oekraïne.¹⁰⁸

Oekraïne beschikt niet over een sluitend centraal systeem van bevolkingsregistratie waarin alle Oekraïense staatsburgers zijn opgenomen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken voert een centrale registratie van alle uitgegeven paspoorten (zowel binnenlandse paspoorten als paspoorten voor buitenlandse reizen). Het Ministerie van Justitie registreert alle geboortes, huwelijken en overlijdens, maar het is dezerzijds niet bekend of deze gegevens worden gecentraliseerd. Bronnen twijfelen ook aan de volledigheid van beide registers. Het kantoor van de burgerlijke stand van de stad Kiev voert een centrale registratie van alle relevante rechtsfeiten die door de diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen van Oekraïne zijn geregistreerd.¹⁰⁹

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken kan aan de hand van een pasfoto en zoveel mogelijk persoonsgegevens vaak vaststellen of aan de betreffende persoon een Oekraïens paspoort is uitgegeven. Andersom kan aan de hand van paspoortgegevens de identiteit worden achterhaald.

4.3 Vreemdelingenwetgeving

4.3.1 Vreemdelingen

¹⁰⁸ Artikel 5 van de Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005

¹⁰⁹ Zie www.kennisbankburgerzaken.nl, geraadpleegd op 17 mei 2011.

Het verblijf van vreemdelingen in Oekraïne is geregeld op basis van de Wet op de immigratie van 7 juni 2001 en de Wet op de rechtspositie van buitenlanders en staatlozen van 4 februari 1994. Daarnaast is er een aparte Wet op de vluchtelingen (zie hieronder).

Het recht op verblijf bij partner is in de Wet op de immigratie vastgelegd. Oekraïne hanteert een jaarlijks immigratiequotum. Voor zover het quotum het toelaat kan een immigratievergunning worden verleend aan:

- de broer, zus, grootouder of kleinkind van een Oekraïense staatsburger;
- de echtgeno(o)t(e), ouder of minderjarig kind van een legaal in Oekraïne verblijvende immigrant;
- de houder van de vluchtelingen- of asielstatus in Oekraïne, die ten minste drie jaar legaal in Oekraïne heeft verbleven, en alsmede de echtgeno(o)t(e), ouders en minderjarige kinderen, voor zover zij bij de vluchteling verblijven.¹¹⁰

Daarnaast kan buiten het quotum een immigratievergunning worden verleend aan:

- de echtgeno(o)t(e) die meer dan twee jaar is getrouwd met een Oekraïense staatsburger, alsmede de kinderen en ouders van een Oekraïense staatsburger;
- de persoon die in een relatie van voogdij of curatele staat tot een staatsburger van Oekraïne;
- de vreemdeling of staatloze die de Oekraïense etniciteit heeft of uit Oekraïne afkomstig is, alsmede de echtgeno(o)t(e) en kind(eren), voor zover zij tezamen het land binnenkomen en er verblijven.¹¹¹

Een immigratievergunning geeft recht op een immigratievisum, waarmee de betreffende persoon Oekraïne kan inreizen. Vervolgens moet de immigrant binnen vijf werkdagen een permanente verblijfsvergunning aanvragen bij de afdeling Staatsburgerschap, Immigratie en Registratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.¹¹² Het bezit van een immigratievergunning is ook een voorwaarde voor naturalisatie.¹¹³

4.3.2 Vluchtelingen

Oekraïne is in januari 2002 toegetreden tot het VN Vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967.¹¹⁴

¹¹⁰ Artikel 4 van de Wet op de immigratie, 7 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in maart 2009.

¹¹¹ Artikel 4 van de Wet op de immigratie, 7 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in maart 2009.

¹¹² Artikel 11 van de Wet op de immigratie, 7 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in maart 2009.

¹¹³ Zie 4.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹¹⁴ Zie www.unhcr.org.

De Oekraïense Wet op de vluchtelingen is op 21 juni 2001 door de president ondertekend en op 31 juli 2001 in werking getreden. Sindsdien is de wet meermaals gewijzigd, laatstelijk in 2005. De wet kent alleen bescherming toe aan vluchtelingen overeenkomstig het Geneefse Vluchtelingenverdrag. Verder is ook het principe van non-refoulement vastgelegd, dat niet alleen betrekking heeft op verdragsvluchtelingen maar ook op vluchtelingen die bij terugkeer een gerede kans hebben slachtoffer te worden van marteling en andere zware, onmenselijke en vernederende behandeling of bestraffing, overeenkomstig artikel 3 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.¹¹⁵

Volgens bronnen functioneert het Oekraïense asielsysteem over het algemeen slecht. De vluchtelingenstatus moet worden aangevraagd bij de Regionale Migratiedienst, die in elk oblast, de Autonome Republiek van de Krim en de steden Kiev en Sebastopol aanwezig is. Vluchtelingen die illegaal de grens zijn overgestoken en worden aangehouden door een beambte van de politie of de grenswacht, kunnen een aanvraag indienen bij deze beambten, die de aanvraag dienen door te geleiden naar de Regionale Migratiedienst. Vooral politie en grenswacht sturen asielaanvragen vaak niet door naar de Regionale Migratiedienst. Ook komt het voor dat de Regionale Migratiedienst aanvragen op arbitraire wijze verwerpt, zonder ze voor te leggen aan het Staatscomité voor Etniciteiten en Religies, dat op aanvragen moet beslissen en verantwoordelijk is voor het verlenen van de vluchtelingenstatus.

Theoretisch kunnen vluchtelingen bezwaar aantekenen, maar in de praktijk is dit vrijwel onmogelijk. Zo worden soms de identiteitsdocumenten van vluchtelingen door de politie of grenswacht in beslag genomen, waardoor het starten van een juridische procedure onmogelijk wordt. Daarnaast voorziet de overheid niet in juridische bijstand en zijn er bijzonder weinig asieladvocaten actief. Bovendien duren juridische procedures vaak jaren en hebben volgens een bron veel rechters een negatieve houding ten opzichte van migranten. Discriminatie en racisme zijn volgens verschillende bronnen breed aanwezig in de Oekraïense maatschappij en Human Rights Watch meldt dat migranten en asielzoekers in Oekraïne het risico lopen slachtoffer te worden van afpersing en willekeurige arrestatie en detentie.¹¹⁶

Vluchtelingen uit Azerbeidzjan en Armenië

Er zijn in de periode 1988-1994 veel Armeense vluchtelingen uit Armenië en Azerbeidzjan naar Oekraïne gevlucht. Volgens bronnen heeft een groot aantal van deze vluchtelingen op informele wijze een verblijfsvergunning en ondertussen ook het Oekraïense staatsburgerschap verkregen.

¹¹⁵ Artikel 3 van de Wet op de vluchtelingen, 21 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in 2005.

¹¹⁶ US Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices – Ukraine*, 11 maart 2010; Human Rights Watch, *World Report 2011 – Ukraine*, januari 2011.

*Thematisch ambtsbericht staatsburgerschaps- en vreemdelingenwetgeving in
Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland
mei 2011*

5 Republiek Wit-Rusland

5.1 Landeninformatie

5.1.1 Land en volk

De Republiek Wit-Rusland (*Respoeblika Belaroës*) verklaarde zich op 27 juli 1990 soeverein en werd op 25 augustus 1991 formeel onafhankelijk van de Sovjet-Unie. Het land heeft ongeveer 9,6 miljoen inwoners en beslaat een oppervlakte van 207.600 km² (zo'n 5 keer Nederland).¹¹⁷

De bevolking is voor ongeveer 81% van Wit-Russische etnische afkomst, terwijl 11,4% van Russische etnische afkomst is. Voorts bestaat de bevolking onder meer uit etnische Polen (3,9%) en Oekraïners (2,4%).¹¹⁸

Het Wit-Russisch en Russisch zijn beide officiële landstalen van Wit-Rusland. Ongeveer 63% van de bevolking heeft het Russisch als moedertaal, terwijl bijna 37% van de bevolking het Wit-Russisch als moedertaal heeft. Voorts kent het land zeer kleine Pools en Oekraïens sprekende gemeenschappen (minder dan 1%).¹¹⁹

Ongeveer 80% van de bevolking is verbonden aan de Oosters-Orthodoxe Kerk. Rooms-katholieken maken 14% van de bevolking uit. Voorts zijn er een aantal kleinere christelijke gemeenschappen, waaronder protestanten en autocefale orthodoxen, alsmede joden en moslims.¹²⁰

5.1.2 Staatsinrichting

De grondwet van de Republiek Wit-Rusland is op 15 maart 1994 in werking getreden en sindsdien enkele malen gewijzigd. Voor die tijd was de grondwet van de Wit-Russische Socialistische Sovjetrepubliek van 1978 van kracht.¹²¹

Het land is onderverdeeld in zes provincies (*voblastsi*) en een gemeente met bijzondere status (*horad*), de hoofdstad Minsk.¹²²

¹¹⁷ US Department of State, *Background Note: Belarus*, 27 augustus 2010.

¹¹⁸ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011.

¹¹⁹ Lewis, M. Paul et al., *Ethnologue: Languages of the World*, 16e ed., Dallas (VS): SIL International, 2009, via www.ethnologue.com, geraadpleegd op 5 april 2011; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011.

¹²⁰ US Department of State, *Background Note: Belarus*, 27 augustus 2010.

¹²¹ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011; *Encyclopædia Britannica*, Londen: Encyclopædia Britannica Ltd., 1995.

¹²² Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011.

De Wit-Russische grondwet kent formeel een scheiding der machten. De uitvoerende macht is in handen van de president, die rechtstreeks bij algemeen kiesrecht wordt gekozen voor een termijn van vijf jaar. De ministers worden door de president benoemd. De wetgevende macht berust bij het parlement (*Natsionalnoje Sobranië*), dat bestaat uit twee kamers. De Raad van de Republiek (*Sovjet Respoebliki*) telt 64 leden, waarvan er 8 door de president worden benoemd en 56 door de provincieraden worden verkozen voor een termijn van vier jaar. Het Huis van Afgevaardigden (*Palata Predstavitelei*) bestaat uit 110 leden, die rechtstreeks bij algemeen kiesrecht worden verkozen voor een termijn van vier jaar. De rechterlijke macht berust bij het Hooggerechtshof en ondergeschikte rechtbanken en is formeel onafhankelijk, hoewel alle rechters van het Hooggerechtshof door de president worden benoemd. Daarnaast is er een Constitutioneel Hof, dat wetten, regeringsbesluiten en internationale verdragen kan toetsen aan de grondwet.¹²³

In de praktijk wordt Wit-Rusland al sinds 1994 op autoritaire wijze geleid door president Aleksandr Loekasjenko. Op 19 december 2010 werd Loekasjenko voor de vierde achtereenvolgende keer met een overweldigende meerderheid tot president van Wit-Rusland gekozen. OVSE-waarnemers en binnenlandse oppositie beschouwden de verkiezingen als oneerlijk. Een demonstratie tegen de verkiezingsoverwinning van Loekasjenko werd door de autoriteiten met geweld en arrestaties beantwoord. Het in 2008 verkozen Huis van Afgevaardigden bestaat louter uit aanhangers van de president en ook de rechterlijke macht staat onder zware invloed van de president.¹²⁴

5.1.3 Bevolkingsregistratie

De bevolkingsregistratie in Wit-Rusland is verdeeld over twee autoriteiten. Het bevolkingsregister wordt bijgehouden door de afdelingen of kantoren van de burgerlijke stand (*Zapis Aktov Grazhdanskogo Sostojanija*) onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie (*Ministerstvo Joestitsjië*). In elke gemeente is een dergelijke afdeling (in kleinere gemeenten) of een dergelijk kantoor (in grotere gemeenten) aanwezig. Bij de burgerlijke stand dient men aangifte te doen van geboorte, huwelijk en overlijden en worden de overeenkomstige aktes uitgegeven. Ook wordt hier de woonplaats van burgers bijgehouden en dient men er aangifte te doen van verhuizing.

¹²³ Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Belarus*, 3 mei 2010; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011.

¹²⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2010 – Belarus*, 3 mei 2010; US Department of State, *Background Note: Belarus*, 27 augustus 2010.

De uitgifte van identiteits- en reisdocumenten gebeurt echter door het Ministerie van Binnenlandse Zaken (*Ministerstvo Vnoetrennich Del*), dat hiertoe eveneens een registratie van Wit-Russische staatsburgers voert. Voor kwesties betreffende staatsburgerschap dient men zich ook tot dit ministerie te wenden.

5.2 Staatsburgerschapswetgeving

5.2.1 Chronologie van de staatsburgerschapswetgeving

De eerste Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland werd op 18 oktober 1991 vastgesteld en trad op 12 november 1991 in werking.¹²⁵ De grondwet van de onafhankelijke Republiek Wit-Rusland werd eerst op 15 maart 1994 vastgesteld en trad op 30 maart 1994 in werking. Het daarin opgenomen artikel 10 vormt de wettelijke basis van het Wit-Russische staatsburgerschap en bepaalt onder meer dat niemand het staatsburgerschap of het recht om het staatsburgerschap te wijzigen mag worden ontnomen en dat het staatsburgerschap alleen kan worden verkregen en verloren in overeenstemming met de wet.¹²⁶

Na diverse wijzigingen van de eerste staatsburgerschapswet, waaronder die van 1993 die de verkrijging door registratie introduceerde, heeft het Wit-Russische parlement in juni 2002 een nieuwe staatsburgerschapswet aangenomen, die op 1 augustus 2002 door de president is vastgesteld en op 17 augustus 2002 in werking is getreden. De belangrijkste verandering ten opzichte van de oude wet is dat de voorwaarden voor verkrijging van het staatsburgerschap door geboorte zijn versoepeld. De nieuwe staatsburgerschapswet is tweemaal gewijzigd, laatstelijk op 4 januari 2010.

5.2.2 Verrijking van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland worden verkregen door geboorte, door naturalisatie, door registratie, als gevolg van verkrijging van het staatsburgerschap door één of beide ouders, als gevolg van adoptie en op grond van bepalingen van internationale verdragen.¹²⁷ Er

¹²⁵ Artikel 42 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹²⁶ Grondwet van de Republiek Wit-Rusland,

¹²⁷ Artikelen 12, 25 en 27 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010. Op dit moment heeft Wit-Rusland in ieder geval met Oekraïne, Kazachstan, Kirgizië en de Russische Federatie bilaterale en multilaterale verdragen waarin bijzondere bepalingen zijn opgenomen over het verkrijgen van het staatsburgerschap.

kan een onderscheid worden gemaakt tussen verkrijging van het Wit-Russische staatsburgerschap van rechtswege en verkrijging op aanvraag.

Verkrijging van rechtswege

Het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland wordt van rechtswege verkregen door geboorte:

- indien op het tijdstip van de geboorte van het kind ten minste één van beide ouders het Wit-Russische staatsburgerschap bezit;
- indien het kind in Wit-Rusland wordt geboren en beide ouders staatloos zijn en permanent in Wit-Rusland verblijven;
- indien het kind in Wit-Rusland wordt geboren en beide ouders vreemdeling zijn en permanent in Wit-Rusland verblijven en het kind door geboorte geen ander staatsburgerschap verkrijgt.¹²⁸

Ook het alleenstaande kind dat zich op het grondgebied van de Republiek Wit-Rusland bevindt en wiens ouders onbekend zijn, verkrijgt van rechtswege het Wit-Russische staatsburgerschap.¹²⁹

Voorts verkrijgt het kind dat zijn verblijfplaats in Wit-Rusland heeft, van rechtswege het Wit-Russische staatsburgerschap als gevolg van de verkrijging van het staatsburgerschap door de (enige) ouder(s) of door één van beide ouders, indien de andere ouder staatloos is en het kind anders ook staatloos zou worden.¹³⁰

Tot slot wordt het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland van rechtswege verkregen als gevolg van adoptie:

- indien een kind dat staatloos of staatsburger van een vreemde mogendheid is, wordt geadopteerd door enkel (een) Wit-Russische staatsburger(s);
- indien een kind dat staatloos of staatsburger van een vreemde mogendheid is, wordt geadopteerd door echtgenoten van wie één Wit-Russisch staatsburger is, terwijl de andere staatloos is.¹³¹

Verkrijging op aanvraag

¹²⁸ Artikel 13 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹²⁹ Artikel 13 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁰ Artikel 25 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³¹ Artikel 27 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

Het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland kan op aanvraag worden verleend door naturalisatie aan personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en die:

- niet op het huidige grondgebied van de Republiek Wit-Rusland zijn geboren, maar wel de Wit-Russische etniciteit bezitten;
- bijzondere verdiensten hebben ten aanzien van Wit-Rusland of een professie of kwalificatie hebben die van belang is voor Wit-Rusland;
- voorheen het Wit-Russische staatsburgerschap hebben gehad;
- zeven jaar ononderbroken op het Wit-Russische grondgebied hebben verbleven na toekenning van een permanente verblijfsvergunning dan wel de vluchtelingenstatus.¹³²

Daarnaast kan het Wit-Russische staatsburgerschap op aanvraag worden verkregen door registratie, indien een persoon de 18-jarige leeftijd heeft bereikt, in het bezit is van het staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie en zijn permanente verblijfplaats in Wit-Rusland heeft en:

- vóór 12 november 1991 op het grondgebied van de Republiek Wit-Rusland is geboren of daar zijn permanente verblijfplaats heeft gehad;
- echtgeno(o)t(e) is van een persoon die het Wit-Russische staatsburgerschap verkrijgt op bovengenoemde grond;
- nakomeling is van een persoon die het Wit-Russische staatsburgerschap verkrijgt, heeft verkregen of kan verkrijgen op de eerstgenoemde grond.¹³³

Voorts kan het kind dat zijn permanente verblijfplaats in Wit-Rusland heeft en van wie ten minste één van beide ouders het Wit-Russische staatsburgerschap bezit of verkrijgt, het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland verkrijgen op gezamenlijke aanvraag van de ouders.¹³⁴

Tot slot kan het Wit-Russische staatsburgerschap worden verkregen als gevolg van adoptie door het kind dat vreemdeling of staatloos is en wordt geadopteerd door echtgenoten van wie de één Wit-Russisch staatsburger is en de andere vreemdeling, op aanvraag van beide ouders.¹³⁵

Verkrijging op aanvraag geschiedt over het algemeen op voorwaarde dat de aanvrager geen buitenlands staatsburgerschap bezit, dan wel het buitenlandse

¹³² Artikel 14 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³³ Artikel 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁴ Artikel 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁵ Artikel 27 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

staatsburgerschap verliest bij verkrijging van het Wit-Russische staatsburgerschap, dan wel een aanvraag tot beëindiging van het buitenlandse staatsburgerschap heeft ingediend, tenzij beëindiging onmogelijk is. Daarnaast moet de aanvrager de grondwet en de wetten van Wit-Rusland naleven en ten minste één van beide officiële landstalen voldoende machtig zijn om aan het maatschappelijke verkeer te kunnen deelnemen. Deze laatste twee voorwaarden gelden niet voor minderjarigen.¹³⁶ Aan naturalisatie wordt bovendien de voorwaarde verbonden dat de aanvrager een wettige bron van inkomsten heeft die een bestaansminimum garandeert voor hem/haar en zijn/haar afhankelijke familieleden.¹³⁷

Verkrijging op aanvraag is niet mogelijk indien de aanvrager is veroordeeld wegens misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de staat of andere zware misdrijven in Wit-Rusland of in het buitenland. Ook kan het staatsburgerschap niet op aanvraag worden verleend zolang tegen een persoon strafvervolgung is ingesteld, een persoon een gevangenisstraf uitzit of een inreisverbod in Wit-Rusland geldt. Tot slot is verkrijging op aanvraag onmogelijk indien de aanvrager bedrog of fraude heeft gepleegd bij de aanvraag en indien hij in dienst is getreden van het leger, de politie, de veiligheidsdienst, justitie of andere staatsorganen van een vreemde mogendheid.¹³⁸

5.2.3 Verlies van het staatsburgerschap

Op basis van de vigerende wetgeving kan het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland worden verloren als gevolg van vrijwillige uittreding, als gevolg van ontneming en op grond van bepalingen van internationale verdragen.¹³⁹ Van verlies van rechtswege is geen sprake, ook niet indien een persoon jarenlang in het buitenland verblijft zonder zich te melden bij de autoriteiten.¹⁴⁰

Ook het verkrijgen van een buitenlands staatsburgerschap leidt niet automatisch tot verlies van het Wit-Russische staatsburgerschap. Meervoudig

¹³⁶ Artikelen 14 en 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁷ Artikel 14 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁸ Artikel 16 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹³⁹ Artikel 17 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010. Op dit moment heeft Wit-Rusland in ieder geval met Oekraïne, Kazachstan, Kirgizië en de Russische Federatie bilaterale en multilaterale verdragen waarin bijzondere bepalingen zijn opgenomen over het beëindigen van het staatsburgerschap.

¹⁴⁰ Artikel 6 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

staatsburgerschap is ook niet verboden. De wet erkent evenwel geen meervoudig staatsburgerschap. In geval van meervoudig staatsburgerschap wordt door de Wit-Russische autoriteiten alleen het Wit-Russische staatsburgerschap erkend. De wet stelt ook expliciet dat meervoudig staatsburgerschap de rechten van een Wit-Russisch staatsburger niet kan beperken.¹⁴¹

Vrijwillig afstand doen

Elke persoon die de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, kan vrijwillig afstand doen van het Wit-Russische staatsburgerschap, met uitzondering van personen die niet kunnen bewijzen dat ze in het bezit zijn van een ander staatsburgerschap of op het punt staan dit te verwerven. Kinderen kunnen op verzoek van de (enige) ouder(s) afstand doen van het Wit-Russische staatsburgerschap. Als het kind tussen 14 en 18 jaar oud is, is evenwel zijn instemming vereist.¹⁴² Overigens is beëindiging van het staatsburgerschap niet mogelijk wanneer tegen de betreffende persoon strafvervolging is ingesteld of een executoir vonnis is uitgesproken, of wanneer de betreffende persoon in Wit-Rusland schulden uit heeft staan.¹⁴³

Ontneming

Het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland kan een persoon slechts worden ontnomen indien hij in dienst is getreden van een buitenlandse krijgsmacht, politie- of veiligheidsorganisatie of een andere buitenlandse overheidsinstelling.¹⁴⁴ Overigens is beëindiging van het staatsburgerschap niet mogelijk wanneer dit zou leiden tot staatloosheid, wanneer tegen de betreffende persoon strafvervolging is ingesteld of een executoir vonnis is uitgesproken, of wanneer de betreffende persoon in Wit-Rusland schulden uit heeft staan.¹⁴⁵

5.2.4 Procedure ter verkrijging en beëindiging van het staatsburgerschap

Procedure ter verkrijging

¹⁴¹ Artikel 11 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹⁴² Artikel 18 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010; Presidentieel Decreet houdende Regeling van de behandeling van zaken met betrekking tot het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland en de instelling van een Commissie voor Staatsburgerschapszaken onder de President van de Republiek Wit-Rusland, no. 209, 17 november 1994, laatstelijk gewijzigd op 13 augustus 2010.

¹⁴³ Artikel 20 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹⁴⁴ Artikel 19 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹⁴⁵ Artikel 20 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

Bij verkrijging van rechtswege volgt de verkrijging van het Wit-Russische staatsburgerschap automatisch uit een ander rechtsfeit en vereist dus geen bijzondere actieve handeling van de betreffende persoon. Indien de Wit-Russische autoriteiten betwisten dat het Wit-Russische staatsburgerschap van rechtswege is verkregen, kan de betreffende persoon zich wenden tot de rechtbank. Wanneer bijvoorbeeld het Ministerie van Binnenlandse Zaken conform haar bevoegdheid weigert een document waaruit het bezit van het Wit-Russische staatsburgerschap blijkt, uit te geven, dan kan in theorie tegen de handelwijze van het orgaan of de ambtenaar bezwaar worden aangetekend bij de bestuursrechter. Het is dezerzijds niet bekend of dit in de praktijk ook daadwerkelijk mogelijk is.

Bij verkrijging op aanvraag volgt de verkrijging uit een daartoe strekkende presidentiële verordening. Het verzoek hiertoe moet worden ingediend bij het voor de woonplaats bevoegde kantoor van de afdeling Staatsburgerschap en Migratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (in Wit-Rusland) of de voor de woonplaats bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging (in het buitenland). Het vindt plaats in de vorm van een schriftelijke aanvraag en gaat vergezeld van:

- een aanvraagformulier;
- 4 pasfoto's;
- een curriculum vitae;
- kopie van een identiteitsdocument;
- een verklaring van woonplaats waaruit tevens de samenstelling van het gezin blijkt.¹⁴⁶

Daarnaast moeten de leges zijn voldaan. Ook kunnen andere bewijsstukken nodig zijn, afhankelijk van de voorwaarden die zijn verbonden aan de grond waarop men het staatsburgerschap aanvraagt. Voor naturalisatie gaat het dan bijvoorbeeld om:

- een bewijs van de Wit-Russische etniciteit, bijvoorbeeld een kopie van de geboorteakte van de aanvrager en van een (groot)ouder en een kopie van de relevante pagina's van het sovjetpaspoort (1974);
- een verklaring van de Raad van Ministers van Wit-Rusland waaruit blijkt dat de aanvrager bijzondere verdiensten heeft ten aanzien van Wit-Rusland of een professie of kwalificatie heeft die van belang is voor Wit-Rusland, aan te vragen bij de Raad van Ministers;
- kopieën van documenten waaruit het vroegere bezit van het Wit-Russische staatsburgerschap blijkt;
- een kopie van de permanente verblijfsvergunning en een bewijsstuk waaruit blijkt dat de aanvrager over wettige inkomsten beschikt.

¹⁴⁶

Artikelen 31 en 32 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

Bovendien moet voor naturalisatie altijd een bewijsstuk worden overgelegd waaruit verlies of afstand van het buitenlandse staatsburgerschap blijkt, dan wel waaruit blijkt dat verwerping onmogelijk is, en een verklaring van de bevoegde buitenlandse autoriteit waaruit blijkt dat de aanvrager nooit is veroordeeld wegens misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de staat of andere zware of bijzonder zware misdrijven.

Nadat is vastgesteld dat de aanvrager aan alle door de wet aan verlening van het Wit-Russische staatsburgerschap gestelde voorwaarden voldoet, wordt de aanvraag doorgeleid naar de Commissie voor Staatsburgerschapszaken onder de president van de Republiek Wit-Rusland, die op het verzoek besluit. Verkrijging door registratie dient te geschieden binnen twee maanden na het indienen van de aanvraag. Voor de andere gronden dient binnen een jaar op de aanvraag te worden besloten. Inwilliging geschiedt bij presidentiële verordening, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed schriftelijk antwoord.¹⁴⁷

Volgens een bron wordt de officiële procedure, zoals hierboven beschreven, over het algemeen gevolgd en ondervinden personen, die beschikken over de vereiste documenten, voor zover bekend geen problemen bij het verkrijgen van het Wit-Russische staatsburgerschap.

Procedure ter beëindiging

Bij vrijwillig afstand doen volgt de beëindiging van het Wit-Russische staatsburgerschap uit een daartoe strekkend besluit van de afdeling Staatsburgerschap en Migratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken of van de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De aanvraag moet worden ingediend bij het voor de woonplaats bevoegde kantoor van de afdeling Staatsburgerschap en Migratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (in Wit-Rusland) of de voor de woonplaats bevoegde diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging (in het buitenland). Het vindt plaats in de vorm van een schriftelijke aanvraag en gaat in ieder geval vergezeld van:

- kopie van een identiteitsdocument waaruit het bezit van het Wit-Russische staatsburgerschap blijkt;
- een verklaring van woonplaats waaruit tevens de samenstelling van het gezin blijkt;
- een document waaruit blijkt dat de aanvrager een buitenlands staatsburgerschap bezit.

Daarnaast moeten de leges zijn voldaan. Ook andere bewijsstukken kunnen nodig zijn, bijvoorbeeld een kopie van de geboorteakte van het kind indien de ouders de

¹⁴⁷ Artikelen 30, 33 en 34 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

aanvraag indienen voor hun kind.

Nadat is vastgesteld dat de aanvrager aan alle door de wet aan verlening van het Wit-Russische staatsburgerschap gestelde voorwaarden voldoet, wordt door de instantie waar de aanvraag is ingediend een besluit genomen. Dit besluit dient binnen zes maanden na de aanvraag te worden genomen. Inwilliging geschiedt bij een door het hoofd van de betreffende afdeling of vertegenwoordiging ondertekend besluit, bij weigering ontvangt men een met redenen omkleed schriftelijk antwoord.

Bij ontneming volgt de beëindiging van het Wit-Russische staatsburgerschap eveneens uit een daartoe strekkend besluit van de afdeling Staatsburgerschap en Migratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken of van de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De procedure is ook dezelfde als voor vrijwillig afstand doen, met dien verstande dat de procedure plaatsvindt op initiatief van de betreffende afdeling of vertegenwoordiging en niet naar aanleiding van een aanvraag.

Beroepsprocedure

Tegen een presidentiële verordening inzake staatsburgerschapskwesties staat beroep open bij het Hoogerechtshof. In geval van een negatieve beslissing van de Commissie voor Staatsburgerschapzaken onder de president van Wit-Rusland, kan de aanvrager beroep aantekenen bij de provinciale rechtbank. Tegen procedurele onvolkomenheden, zoals weigering een aanvraag in ontvangst te nemen of overschrijding van de gestelde termijnen, kan de aanvrager bezwaar maken bij de bestuursrechter.¹⁴⁸

5.2.5 Overgangsrecht

De eerste Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland beschouwde alle personen die op 12 november 1991 (de dag van haar inwerkingtreding) in Wit-Rusland een permanente verblijfplaats (*propiska*) hadden van rechtswege als staatsburger van Wit-Rusland.¹⁴⁹ Sinds de wetwijziging van 1993 kunnen voormalige staatsburgers van de Sovjet-Unie die tot 12 november 1991 een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland hadden, alsmede hun

¹⁴⁸ Artikel 38 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

¹⁴⁹ Artikel 2 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 18 oktober 1991.

echtgeno(o)t(e) en nakomelingen, op aanvraag het Wit-Russische staatsburgerschap verkrijgen op grond van registratie.¹⁵⁰

Bovendien hebben voormalige staatsburgers van de Sovjet-Unie op basis van de huidige staatsburgerschapswet de mogelijkheid een aanvraag in te dienen voor de verkrijging van het Wit-Russische staatsburgerschap door naturalisatie. Voormalige Sovjetburgers die de Wit-Russische etniciteit (*natsionalnost*) bezitten, hoeven niet te voldoen aan de voorwaarde van zeven jaar ononderbroken verblijf in Wit-Rusland.¹⁵¹

Staatlozen

Er zijn in Wit-Rusland praktijkvoorbeelden bekend van personen die in de Sovjet-Unie zijn geboren en thans als staatlozen in Wit-Rusland verblijven. Volgens een bron gaat het onder andere om personen die opgeroepen waren voor militaire dienst in een republiek van de Sovjet-Unie en na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie zijn afgezwaid in een andere republiek en personen die tijdens het uiteenvallen van de Sovjet-Unie een gevangenisstraf uitzaten. Volgens een andere bron beschikt het grootste deel van de staatlozen thans over een permanente verblijfsvergunning voor staatlozen. Dit betreft 7.731 personen.

Er zijn volgens een bron ook staatlozen die zonder geldig verblijfsdocument of identiteitsdocument in Wit-Rusland verblijven. Het zou hierbij vooral gaan om ouderen al dan niet in het bezit van een paspoort van de Sovjet-Unie (waarvan de geldigheid in alle gevallen op 1 juli 2004 is geëindigd), die geen belang hechten aan een permanente verblijfsvergunning of het Wit-Russische staatsburgerschap. Volgens de bron wordt het verblijf van deze personen over het algemeen door de autoriteiten gedoogd.

5.2.6 Vaststelling van het staatsburgerschap van Wit-Russische vreemdelingen

Het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland kan worden vastgesteld aan de hand van:

- een paspoort;
- een zeemansboekje.¹⁵²

¹⁵⁰ Artikel 15 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010. Zie ook 5.2.2 onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹⁵¹ Zie 5.2.2. onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹⁵² Artikel 10 van de Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010.

Het is dezerzijds onbekend in hoeverre Wit-Rusland beschikt over een sluitend centraal systeem van bevolkingsregistratie waarin alle Wit-Russische staatsburgers zijn opgenomen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken voert een registratie van alle uitgegeven paspoorten, terwijl het Ministerie van Justitie alle geboortes, huwelijken en overlijdens registreert. Het is dezerzijds niet bekend of deze gegevens worden gecentraliseerd. Er is geen centrale database met vingerafdrukken.

Volgens een bron kunnen de Wit-Russische autoriteiten het bezit van het Wit-Russische staatsburgerschap vaststellen aan de hand van de (familie)naam, voornaam, patroniem (vadersnaam), geboortedatum en –plaats en permanent woonadres.

5.3 Vreemdelingenwetgeving

5.3.1 Vreemdelingen

Het verblijf van vreemdelingen in Wit-Rusland is geregeld op basis van de Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland van 4 januari 2010 en van een aantal Besluiten van de Ministerraad. Daarnaast is er een aparte Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen (zie hieronder). Het verblijfsrecht van staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie wordt in de Wit-Russische wet- en regelgeving niet afzonderlijk geregeld.

De Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen regelt onder meer de rechten en plichten van in Wit-Rusland verblijvende vreemdelingen, in- en uitreis van vreemdelingen, visaverstrekking, tijdelijk en permanent verblijfsrecht en de uitzetting van vreemdelingen.¹⁵³

Het recht op verblijf bij partner is in de Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen vastgelegd. De echtgeno(o)t(e), (geadopteerde) kinderen en arbeidsongeschikte ouders of adoptiefouders van personen die beschikken over het Wit-Russische staatsburgerschap of een permanente verblijfsvergunning in Wit-Rusland, hebben recht op gezinshereniging en kunnen aanspraak maken op een permanente verblijfsvergunning. Dit geldt ook voor meerderjarige kinderen die niet getrouwd zijn (geweest). Hiervoor is wel een

¹⁵³

Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland, 4 januari 2010.

uitnodiging vereist uitgaande van de betreffende Wit-Russische staatsburger, respectievelijk houder van de permanente verblijfsvergunning.¹⁵⁴

De wet biedt de Wit-Russische regering de mogelijkheid om een immigratiequotum in te stellen. Vreemdelingen die recht hebben op gezinshereniging vallen echter buiten dit quotum.¹⁵⁵

Een tijdelijke of permanente verblijfsvergunning wordt verder onder meer verstrekt aan personen die:

- niet op het huidige grondgebied van de Republiek Wit-Rusland zijn geboren, maar wel de Wit-Russische etniciteit bezitten;
- voorheen het Wit-Russische staatsburgerschap hebben gehad;
- aanspraak kunnen maken op het Wit-Russische staatsburgerschap op grond van registratie.¹⁵⁶

5.3.2 Vluchtelingen

De Republiek Wit-Rusland is op 23 augustus 2001 toegetreden tot het VN Vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967.¹⁵⁷

De Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland is op 23 juni 2008 door de president vastgesteld en op 26 juni 2009 in werking getreden. De wet onderscheidt drie vormen van bescherming:

- de vluchtelingenstatus;
- aanvullende bescherming;
- tijdelijke bescherming.¹⁵⁸

De vluchtelingenstatus komt overeen met de bepalingen van het Geneefse Vluchtelingenverdrag.¹⁵⁹ Aanvullende bescherming wordt verleend aan personen die niet in aanmerking komen voor de vluchtelingenstatus, maar die bij terugkeer naar het land van herkomst een reëel risico lopen te worden onderworpen aan de

¹⁵⁴ Artikelen 53 en 55 van de Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland, 4 januari 2010.

¹⁵⁵ Artikel 54 van de Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland, 4 januari 2010; zie ook 5.2.2. onder 'Verkrijging op aanvraag'.

¹⁵⁶ Artikelen 48 en 53 van de Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland, 4 januari 2010.

¹⁵⁷ Zie www.unhcr.org.

¹⁵⁸ Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen, 23 juni 2008.

¹⁵⁹ Artikel 18 van de Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen, 23 juni 2008.

doodstraf, folteringen of wrede, onmenselijke of vernederende bestraffing, of wier leven bij terugkeer wordt bedreigd door geweld in het kader van een (inter)nationaal gewapend conflict.¹⁶⁰ In geval van een massale toestroom van asielzoekers van wie de aanvragen niet op korte termijn behandeld kunnen worden, kan de regering besluiten aan die groep tijdelijke bescherming te verlenen. De duur van de tijdelijke bescherming wordt door de regering bepaald en is maximaal een jaar. De asielaanvragen van personen van wie de tijdelijke bescherming is afgelopen en die het land niet hebben verlaten, worden alsnog individueel getoetst aan de hand van de twee bovenstaande gronden.¹⁶¹

De afdeling Staatsburgerschap en Migratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en haar regionale kantoren zijn verantwoordelijk voor de behandeling van asielaanvragen. Volgens de *European Council on Refugees and Exiles* (ECRE) functioneert het Wit-Russische asielsysteem over het algemeen naar behoren.¹⁶²

Vluchtelingen uit Azerbeidzjan en Armenië

Het is onbekend hoeveel Armeense vluchtelingen uit Armenië en Azerbeidzjan in de periode 1988-1994 naar Wit-Rusland zijn gevlucht. Een bron meldt dat er thans 3 erkende vluchtelingen uit Armenië en 25 erkende vluchtelingen uit Azerbeidzjan in Wit-Rusland verblijven en dat zij waarschijnlijk in de betreffende periode hun land zijn ontvlucht.

De meeste vluchtelingen uit deze twee landen hebben echter nooit asiel aangevraagd, maar hebben tijdelijk (al dan niet op basis van een visum) in Wit-Rusland verbleven alvorens een permanente verblijfsvergunning aan te vragen. Volgens een bron is het zeer waarschijnlijk dat vrijwel alle vluchtelingen uit Armenië en Azerbeidzjan op dit moment een permanente verblijfsvergunning hebben dan wel reeds in het bezit zijn van het Wit-Russische staatsburgerschap.

¹⁶⁰ Artikel 21 van de Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen, 23 juni 2008.

¹⁶¹ Artikel 24 van de Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen, 23 juni 2008.

¹⁶² European Council on Refugees and Exiles (ECRE), *Country Reports 2007: Belarus, Moldova, Russian Federation and Ukraine. Situation for refugees, asylum seekers and internally displaced persons (IDPS)*, 31 juli 2008.

Geraadpleegde bronnen

Naast de in de inleiding genoemde bronnen is gebruik gemaakt van de volgende bronnen en publicaties:

Amnesty International, *Amnesty International Report 2010. The State of the World's Human Rights*, 28 mei 2010;

Central Intelligence Agency (CIA):

- *The World Factbook – Belarus*, 16 maart 2011;
- *The World Factbook – Moldova*, 17 mei 2011;
- *The World Factbook – Ukraine*, 17 mei 2011;

Council of Europe, *European Bulletin on Nationality*, oktober 2004;

European Council on Refugees and Exiles (ECRE):

- *Country Reports 2007: Belarus, Moldova, Russian Federation and Ukraine. Situation for refugees, asylum seekers and internally displaced persons (IDPS)*, 31 juli 2008;
- *Country Report 2009: Republic of Moldova. Situation for refugees, asylum seekers and IDPs*, 2010.

Freedom House:

- *Freedom in the World 2010 – Belarus*, 3 mei 2010;
- *Freedom in the World 2010 – Moldova*, 3 mei 2010;
- *Freedom in the World 2010 – Transnistria [Moldova]*, 1 juni 2010;
- *Freedom in the World 2010 – Ukraine*, 3 mei 2010;

Gasca, Viorelia, *Citizenship policy of the Republic of Moldova*, maart 2009;

Global Commission on International Migration (GCIM), *Migration in the countries of the former Soviet Union*, september 2005;

Groot, mr. G.R. de et al., *Nationaliteitsrecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink, 1986;

Human Rights Watch, *World Report 2011 – Ukraine*, januari 2011.

International Organization for Migration (IOM), *Report on readmission – Republic of Moldova*, februari 2010;

Lewis, M. Paul et al., *Ethnologue: Languages of the World*, 16e ed., Dallas (VS): SIL International, 2009 (via www.ethnologue.com);

Osmochescu, Eugen, *The legislation of the Republic of Moldova from the perspective of UN Conventions on Statelessness*, april 2010;

UNHCR, *Evaluation of UNHCR's programme to prevent and reduce statelessness in Crimea, Ukraine*, maart 2004;

US Department of State:

- *Background Note: Belarus*, 27 augustus 2010;
- *Background Note: Moldova*, 7 oktober 2010;
- *Background Note: Ukraine*, 25 april 2011;
- *2009 Country Reports on Human Rights Practices*, 11 maart 2010;
- *2010 Country Reports on Human Rights Practices*, 8 april 2011.

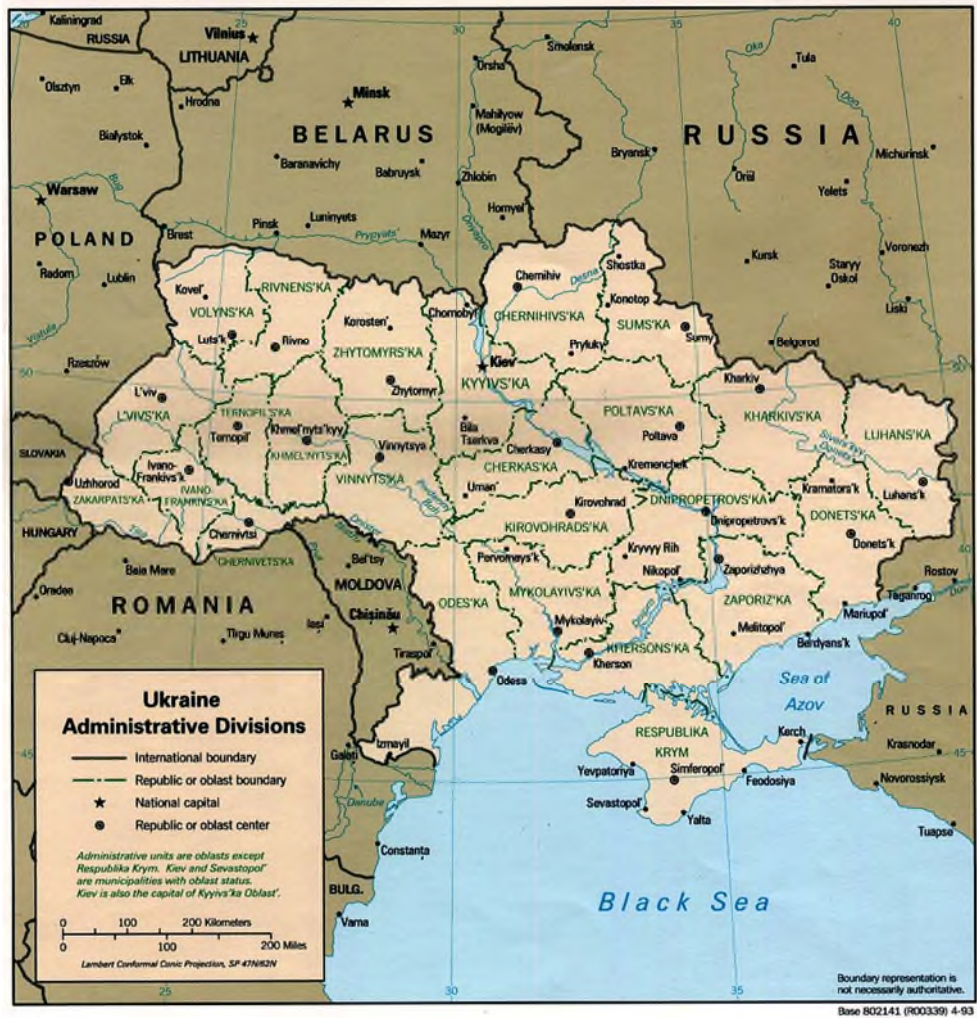
Wetteksten:

- Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Moldavië, 10 augustus 2000, laatstelijk gewijzigd op 1 juli 2010 (in Engelse vertaling van het Moldavische Ministerie van Buitenlandse Zaken en Europese Integratie);
- Wet op vreemdelingen in de Republiek Moldavië, 16 juli 2010 (in Engelse vertaling van UNHCR);
- Wet op asiel in de Republiek Moldavië, 18 december 2008 (in Engelse vertaling van de Internationale Organisatie voor Migratie);
- Wet op het staatsburgerschap van Oekraïne, 1 maart 2001, laatstelijk gewijzigd op 16 juni 2005 (in Engelse vertaling van UNHCR);
- Wet op de immigratie, 7 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in maart 2009 (in Engelse vertaling van UNHCR);
- Wet op de vluchtelingen, 21 juni 2001, laatstelijk gewijzigd in 2005 (in Engelse vertaling van het Oekraïense Ministerie van Buitenlandse Zaken);
- Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland, 1 augustus 2002, laatstelijk gewijzigd op 4 januari 2010 (in Engelse vertaling van UNHCR);
- Wet op de rechtspositie van buitenlandse staatsburgers en staatlozen in de Republiek Wit-Rusland, 4 januari 2010;
- Wet op de verlening van vluchtelingenstatus, aanvullende en tijdelijke bescherming aan buitenlandse staatsburgers en staatlozen, 23 juni 2008 (in Engelse vertaling van UNHCR).

Bijlage 1. Kaart van Moldavië

Bijlage 2. Kaart van Oekraïne

Bijlage 3. Kaart van Wit-Rusland

